

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

YAZIN VE DEYİŞBİLİM ARAŞTIRMALARI

RESEARCHES ON LITERATURE AND STYLISTICS

Yayına Hazırlayan/Edited by
Neslihan Kansu-Yetkiner
Derya Duman

**Researches on Translation
Studies, Linguistics and
Language Teaching**
The 8th International Language,
Literature and Stylistics Symposium,
14-16 May 2008,
İzmir University of Economics, İzmir

Edited by Neslihan Kansu Yetkiner and Derya Duman

First Printing:2009

Publication Coordinator: Can Dijital
Cover Design: Seyhan Öztürk

©

All rights reserved. No part of this publication
may be reproduced in any form and by any means
without the prior permission of the İzmir
University of Economics Publications

The views are expressed in the publication are those of the authors.

Includes bibliographical references

İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayıncılık
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
www.ieu.edu.tr © 2009

Adres : Sakarya Cad. No:156 Balçova / İzmir
Tel: 0(232) 279 25 25 | Faks: 0(232) 279 26 26

ISBN 978-975-8789-29-0 (tk)
978-975-8789-31-3
IEU Yayın No : 030

YAZIN VE DEYİŞBİLİM ARAŞTIRMALARI

**RESEARCHES ON TRANSLATION STUDIES, LINGUISTICS AND
LANGUAGE TEACHING**

14-16 Mayıs 2008

İzmir Ekonomi Üniversitesi

İZMİR

Edited by

Neslihan Kansu-Yetkiner

Derya Duman

in cooperation with

Nihal Yetkin
Murat Özgen
Bahar Gün

Nilgün Dungan
Mehmet Şahin
Aynur Yürekli

İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları-2009

BİR SAHTEKÂRLIK SUÇLAMASI: BİR DÜĞÜN GECESİ HUXLEY'DEN AŞIRMA MI?

Macit BALIK*
Seyit Battal UĞURLU**

GİRİŞ

Burhan Günel'in (1947-) 1981 Şubat'ında kaleme aldığı bir "inceleme", edebiyat kamuoyunda sarsıcı etki yapar ve yılın önemli edebiyat olayı olur. Adalet Ağaoğlu'nun (1929) *Bir Düğün Gecesi* (1979) romanı ile Aldous Huxley'in (1894-1963) *Ses Sese Karşı* (1928) romanları arasındaki "benzer"liklere odaklanan yazının temel tezi, ilkinin ikinciden neredeyse tamamen mülhem olduğu iddiası üzerine kuruluydu. 1979 Orhan Kemal Roman Ödülü'ne *Aksayan* (1979) adlı romanıyla başvuran Günel, birinciliği alamamış, ancak bunu hak ettiğini dolaylı bir yoldan dile getirmek istemişti. Yılın, o dönemde yürürlükte olan önemli üç roman ödülüne (Sedat Simavi, Madaralı ve Orhan Kemal) layık görülen *Bir Düğün Gecesi*'nin aslında "apokrif" bir eser olduğunu ortaya koymayı hedeflemişti. *Yazko Edebiyat* dergisinin Şubat 1981 sayısında "Bir Karşılaştırma Ses Sese Karşı-Bir Düğün Gecesi" başlığıyla yayımlanan yirmi sayfalık "inceleme"ye bakılırsa, Günel'in gerçekten bu hacimdeki bir yazı için gereğinden çok çaba gösterdiği anlaşılmaktadır. Tartışma, Ağaoğlu'nun, *Yazko Edebiyat* ve *Yankı* dergilerinin, Huxley'in çevirmeni Mîna Urgan'ın, ödül jürisinde yer alan yazarların katılmasıyla alevlenir, Ağaoğlu'nun ve Günel'in yazılarıyla sürer. Tartışmanın bitmesinden sonra, konuya zaman zaman göndermelerde bulunmak suretiyle iki yazardan birine karşı tutum takınan yazılar yazılır. Türk edebiyatında katkı sunmayan, ama bugüne kadar da üzerinde pek söz söylenmeyen tartışma, iki yazarı da ciddi şekilde yıpratır.

1. İNCELEME Mİ KARALAMA MI?

Günel'in 'inceleme'si şu plana göre ilerler: Özetlerinden sonra iki roman arasında, "somut benzerlikler", "ayrıntılı benzerlikler" ve "diğer benzerlikler" başlıklarıyla ilişki kurulmak istenir. *Bir Düğün Gecesi*'nin üç kişisi, *Ses Sese Karşı*'nın yedi kişisine karşılık gösterilir. *Bir Düğün Gecesi*'nin öne çıkan üç kişisinden; Ömer'e üç, Aysel ve Tezel'e ikişer kişi benzetilmiştir. Bu 'yöntem'le karşılaştırılacak her roman arasında 'benzerlik'ler yakalamanın mümkün olduğunu sonraları Mîna Urgan söyleyecektir. "Diğer benzerlikler" başlığı altında verilenlerden, mantıklı bir karşılık bulmak mümkün görünmemektedir. Benzerlik'ler adına peş peşe sıralanan cinayet, değişim, kapitalizm/sosyalizm, generaller, ana-baba ve çocuklar, aptal-salak, soyluluk, toplumsal değişim süreci, akrabalar, polisiye roman yazmak, aşk vb. gibi, her romanda bulunması mümkün genel durum ve olgular üzerinden intihal suçlamasına kalkışmak, bir edebî metni içerik analizine tabî tutmak değil, içerdiği nesne ve olguları bir araya getirerek yanlış bir çıkarıma ulaşmayı kaçınılmaz kılmaktadır. Günel'in "somut benzerlikler" kurma iddiası sadece zorlama bir yaklaşımı dayatmamakta, aynı zamanda birçok yanlış okuma da içermektedir.

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, macitbalik@gmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, seyitugurlu@gmail.com.

Günel'in iki romanı karşılaştırmak için "benzer", "tıpkı", "gibi" "benzer biçimde", "andırmak", "aynı", "birbirine uygun", "anımsatmak", "yakışmak", "karşılamak" türü ifadeleri 67 kez kullanması, hem 'inceleme'nin gerisinde yatan niyeti açıkça vurgular, hem de temel tezini özetlediği gibi, iddialarını dayandırdığı mantığı da ele verir. Günel, metninde "intihal", "kopya", "esinlenme", "etkillenme", "alma" sözcüklerini kullanmaktan özellikle kaçınır. Yazının sonuna konan "Nisan-Aralık 1980" (Günel, 1981b: 115) ibaresinden ve metnin tümüne egemen bakış açısından da anlaşılıyor ki, 'inceleme'ye verilen dokuz aylık emeğin amacı, iki edebiyat metnini karşılaştırmalı edebiyat bilimi ilkelerine göre karşılaştırmak değildir. Yazı boyunca bir fikr-i sabit halinde belirlediği üzere, Ağaoğlu'nun eserinin'sahte'liğini ifşaya odaklanmaktır. Amaç bu denli ciddiyetle belirince; Günel'in, metni yanlış okuma ve anlamlandırmaları, ironik bir hava da doğurur.

Günel, *Bir Düğün Gecesi*'nde tüm kişilerin "Tezel'in gözünden, Tezel'in bilincinden, Tezel'in dünya görüşünden yola çıkılarak anlatıldığı"nı (Günel, 1981b: 98)¹ belirtir. Tezel'e ayrılan bölüm sayısı üçtür. Ömer, yer yer bu bölümlerde Tezel dâhil olmak üzere, düğündeki bütün kişileri anlatır. Romanın akışı, odağa bir kamera gibi yerleştirilen Ömer'in bilinç ve algı alanına girenlerin iç dünyasının aydınlatıldığı, "soliluquy" denen bir teknikle ilerler. Ömer, düğün salonunda kim görüntü alanına giriyorsa, ona ilişkin bir tür takdimde bulunur, ardından da söz konusu kişi, karşılarında biri varmış gibi kendini anlatır, bir tür itirafta bulunur. Aysel'in; Ömer'i düğüne, Aşen ile Tezel'in yanına neredeyse zorla gönderdiği şeklindeki öne sürmesi (Günel, 1981b: 106), -romanda tersi anlatılır- romanın onca süre içinde, sadece bir iddianın ispatı için ele alındığının başka bir göstergesi yerine geçer. Ağaoğlu'nun romanını genel olarak Huxley'in yöntemiyle yazdığı (Günel, 1981b: 97) iddiasına tek somut karşılık verilmez, ancak okur beklentileri, yukarıda verilen mantık örgüsüne havale edilir. Günel, Ali'nin "genç devrimci" (Günel, 1981b: 98) olduğunu söyler. *Ölmeye Yatmak*'ın kişilerinden biri olan Ali, 1938'de ilkokulu bitirmiş ve *Bir Düğün Gecesi*'nin yazarıyla yaklaşık yaşlarda, 45'lerinde, bir emekçidir. *Bir Düğün Gecesi*'nin, 22. sayfada Ömer'in iç monologunda geçen şu ifade ile başladığı öne sürülür: "İlle gitmek zorunda değilsin sen de." Aysel'in, Ömer'in düğüne gitmesini onaylamadığını anlatan bu cümle, romanın hikâye zamanında söylenmiş, Ömer tarafından da birinci bölümün sonunda yeniden hatırlanmaktadır. Roman, anarşist ve nihilist eğilimleri baskın Tezel'in bir mottosuyla, "[i]ntihar etmeyeceksek içelim bari!", (Ağaoğlu, (1981a: 5) diye açılır. Bu söz söylendiğinde düğün davetlileri yerlerine oturmuş, içkiler servis edilmeye başlanmış, ancak romanda bunlardan henüz söz edilmemiştir. Aysel'in kocasını ve Tezel'i "düğüne neredeyse zorla" (Günel, 1981b: 106) gönderdiği yargısı, yukarıda yer alan ve Günel'in de metninde kullanılan ifadeyle de geçerliliğini yitirir. Günel'in dil konusunda somut bir karşılığı olmayan ve açtığı tartışmayla da ilgisiz başka bir yargısı şöyledir: "A.A.'nun dili bozuk, anlatımı çapraşık, seçtiği sözcükler düzensiz ve kalitesizdir. Dil ve anlatım açısından, bunun gibi bir inceleme daha oluşturulabilir." (Günel, 1981b: 115). Romanda farklı toplumsal kesim ve kültürel düzeylerden olan insanlar, yukarıda değinilen *soliluquy* tekniğiyle, kendi kültür düzeyleriyle uyarlı bir dille konuşturulmuşlardır. Dolayısıyla anlatıcının ya da yazarın değil, kişilerin toplumsal ve kültürel kimliğiyle son derece uyarlı, bundan dolayı da oldukça tutarlı ve başarılı bir dil kullanımı söz konusudur. Ağaoğlu'nun devrimcilik konusunda neden "tutarsızlıklar

¹ Metin, 13 sayfa kısaltılmış biçimiyle *Papirus* dergisinde yayımlanır (Günel, 1981a: 35-45). Metnin başında okura sunulanın, özet olduğu, ileride hazırlanacak bir kitaba konacağının haberi verilir. Günel'in sözünü ettiği kitap, kendi kurduğu Kerem Yayınevi'nde *Benzer Romanlar* adıyla yayımlanır. Kitapta tartışmaya ilişkin mektuplar ve başka yazılar da yer almaktadır.

içinde” olduğu sorusu, Günel’in metninde muğlâk kalır. Günel’in metninden ortaya çıkan tek somut gerçek, dokuz ayın; görünen ve gizli nedenlere dayalı olarak Ağaoğlu’nu karalama çabası içinde harcandığıdır.

2. CEVAP HAKKI VE MÜDAHALE

Adalet Ağaoğlu’nun Günel’e yazdığı cevap yazısının başına *Yazko Edebiyat* tarafından konan notta, derginin, yazarlar arasındaki tartışmalarda küçültücü sözler edilmesine kesinlikle karşı olduğu belirtilerek, Günel’in yazısından da yazarın izniyle bazı sözcüklerin çıkarıldığı belirtilir. Dergi yöneticileri, Ağaoğlu’nun cevabından da bazı sözcükleri (25 sözcük) çrkarma ve başlığı değiştirme gerekçesini buna dayandırarak, yazarın iznini alacak kadar zamanları olmadığını belirterek, öziür beyan ederler. Bu müdahale, tartışmaya ilişkin çıkan yazılara bir iki istisna dışında, sistematik bir biçimde uygulanır. Dergi yönetimi, bu tutumunun nedenini, satır aralarına yansıyan aşağılayıcı ifadelere karşı olma şeklinde açıklar.

Ağaoğlu, Günel’e cevabında, karşılaştırmayı yapanın amacının iki romanı edebiyat ilkelerine göre karşılaştırmak değil, kendisinin *Bir Düğün Gecesi* ile “bir çırpıda kılığı kıyafeti değiştirerek soyguna çıktığı(n)ı öne sürmek ve yazı yazan kimsenin inceleme dışı nedenlerle kendi kafasına musallat olmuş bu yepyeni yazar kimliği(n)i enselemek” olduğunu öne sürer. *Yazko Edebiyat*’ın “Bir Karşılaştırma”nın başına koyduğu notta; Ağaoğlu’na, ödöl jürilerine ve eleştirmenlerin görüşlerine sayfalarının açık olduğu yazılıydı. Ağaoğlu, bu durumda kendisinin “protokol sırasında en sonda” yer alması gerektiğini, jüri üyeleriyle eleştirmenlerin ise üstlerine düşeni kendilerinin tartabileceklerini söyler. Günel’in yazısını “akıl dışı-edebiyat dışı” olarak niteleyen Ağaoğlu, savunmaya gerek görmediğini, ‘karşılaştırma’нын bunu zaten gerçekleştirdiğini öne sürer. Günel’i “okurun da kör ve kafasız olduğuna inanmış” biri olarak niteleyen Ağaoğlu, konuya kendi bakış açısıyla bakmak isteyeceklerle, *Bir Düğün Gecesi*’ni, “özbeöz ebeveyni olan *Ölmeye Yatmak*’la birlikte” okumalarını önerir. Günel’in *Bir Düğün Gecesi*’nin “yürütme-çalıp çırpma bir roman” olduğu iddiasına karşılık asıl konuşması gerekenlerin, romanın yayıncısı, eleştirmenler, ödöl seçici kurul üyeleri ve okurlar olduğunu söyler (Ağaoğlu, 1981b: 92-93).

Tartışmadan çok sonraları bir röportajında her iki romanın ortada olduğunu, gerçeği bilmek isteyen iki eseri karşılaştırabileceğini söyleyerek durumun “hem komik hem esrarengiz” göründüğünü belirtir. Derginin “inceleme süsü verdiği bu karşılaştırmadan zanlıyı haberli kılmadı”đını, “‘ilan’dan sonra” kendisine, ‘yanıtınız varsa basarız’ filan gibi telefonda bir ‘hakbilirlik’ lütfedildi”đini, cevabını ise keserek yayımladıklarını söyler: “ ‘Ben, ‘Ses Sese Karşı’yı okumak bir yana, görmedim bile’ gibi bir ifade vermeye sıklıdım. Buna tenezzül etmedim, demek gerek. Gerçekten sıklıdım, çünkü (...) böyle iyi bir romanı bilmemenin, bir romancının, edebiyatçının ayıbı olduğunu düşünmüşümdür” (Andaç, 2000: 141).

Tartışmaya ilişkin ikinci taraflı yazı, *Yankı* dergisinde yayımlanır. İmzasız yazıda, değişik kişilerden aceleye getirilerek görüş alınmış, konuyla ilgili “araştırma” yapıldığı belirtilmiştir. *Yankı* muhabirlerinin Ankara, İstanbul ve Londra’da Ağaoğlu’yla ilgili yaptığı belirtilen “araştırma”ların bir sonucu da verilir. “[B]azı kaynaklara” dayanılarak, “Ağaoğlu’nun bu tür yabancı romanlar veya başkalarının yaptığı araştırmalardan yararlanmak huyunda olduğu” iddiası ortaya atılır. İddiaya göre Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak* romanını, yıllar önce Ankara Radyosu’nda birlikte çalıştığı Serpil Erdemgil başkanlığında bir heyetin hazırladığı “50 Yıllık Cumhuriyet Tarihi” başlıklı

araştırmanın verileri üzerine kurmuştur. Erdemgil'e ait olduğu belirtilen g6r6şler ř6yle yansıtılır: "Serpil Erdemgil Yankı muhabirine yaptığı araştırmanın kullanılacağını o sıralarda duyduğunu s6yledi. Ama Adalet Ağaoğlu'nun kitabını okumadığı gibi, bu araştırmanın ne kadarının değerlendirildiğini bilmiyordu." *Yankı*'da g6r6şlerine yer verilenlerden; iki eseri okuduğunu s6yleyen kimse olmamış, ancak açıklamalarıyla Ağaoğlu'nun ya da G6nel'in yanında yer aldığını belirtenler olmuştur. Bu da tartışmanın ilerleyen aşamalarında alacağı asıl renginin habercisidir. G6r6ř belirtenlerden biri olan G6nel, bu yazıyı, inatçılık ederek tamamladığını belirtir ve ř6yle der: "Amacım T6rkiye yazınının kendi kişiliğini bulması ve bizden sonraki kuşakların bu t6r eğilimlerden uzak durması. (...) İsteyen okurlar bu t6r yapıtları okuyabilirler." G6nel'in son c6mlesi "bu t6r yapıtların" okunmaması gerektiği y6n6nde g6l6 bir arzuyu da yansıtır. G6r6şlerine başvurulanlardan beşinin 'kopya' s6zc6đ6n6 kullanmış olması, bunun *Yankı* muhabirinin y6nelttiği sorunun içinde geçtiği kanaatini oluşturmaktadır (Anonim, 1981a: 32-33).

G6nel'in konuya ilişkin ikinci yazısı, *Varlık* dergisinin Mart sayısında "G6nlerden" başlığıyla yayımlanır. G6nel, yazısında, iki romanın "benzer"liğini ispatlayabilmiş, "bekleyen dervif" sabrını g6stermiş olmanın 6d6l6n6 almış pozunda g6r6nse de, aslında 6fkelidir. G6nel; Ağaoğlu, Fethi Naci, Konur Ertop başta olmak 6zere, yazarlardan g6r6ř belirtmelerini; ya kendisini yalanlamalarını ya da "gerçeği kabul" etmelerini ister. Konur Ertop'un *Yankı* dergisinde yaptığı gibi, "kara çalma" ile değil, "tartışma, eleştirme ve gerçeği bulmak" için cevap beklediğini, kendisine karşı çıkanların edebiyat tarihinden kaamayacaklarını s6yler² (G6nel, 1982a: 367-8).

Fikret Otyam, *Yazko Edebiyat* dergisinde çıkan yazısında, *Bir D6đ6n Gecesi*'ne verilen Orhan Kemal Roman 6d6l6 j6risinde kendisinin de bulunduğunu, ama oyunu İrfan Yalçın'ın *6l6m6n Ağzı* romanından yana kullandığını açıklama ve kendinin işin dışında olduğunu belirtme gereği duyar. G6nel'in incelemesine inandığını ve Ağaoğlu'nun romanına oy verenlerin işin ucundan tutup tutmayacaklarına ilişkin merakını dile getirir (Otyam, 1981: 96-97).

G6nel'in çağrısı ve *Yankı*'nın yayını 6zerine 6fkelenen Turhan Duran adlı okur, ya da okur gibi g6r6nen saklı bir isim, 'inceleme'de s6ylenemeyenleri açık bir biçimde dillendirir. Olayı, "dolandırıcılık", "hırsızlama", "sahtek6rlık", "sahte eser", "ticaret" yapmak gibi ağır ifadelerle niteleyerek, İngiliz Yazarlar Birliği veya benzeri bir kurumun Ağaoğlu'na yaptırımının olup olmadığını ya da "ammenin kandırılmasına alet olduğu 6zere j6ri 6yeleri veya yazar hakkında bizim kanunlarımızda" varsa bir eza maddesi, yargıya başvurulup vurulamayacağını sorar. "Ağaoğlu gibi gene sahte eserleri kendimin diye sunan başka yazarlar" varsa, bunların da ortaya çıkarılmasını ister (Duran, 1982: 372).

Ağaoğlu *Yankı* dergisine g6nderdiği mektupta, tartışmaya, okur konumuyla katılarak ironik bir dille bazı bilgi eksikliklerin giderilmesini ve karışıklıklarının açıklanmasını ister. Yazının girişindeki "Burhan G6nel'in her iki romanı da araştırmacı ve inceleyici bir yaklaşımla ele aldığı anlaşılıyordu", yargısının *Yankı*'ya ait olduğunu ve bu yargının kanıtını ister. Yazıda adı verilmeyen, ancak Ağaoğlu'nun *6lmeye Yatmak*'ı yazarken "50 Yıllık Cumhuriyet Tarihi" gibi bir eserden yararlanma huyu olduğunu belirten

² Tartışmayla ilgili 1981 yılında yayımlanan yazılara, 1982 yılı *Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı*'nın 337-398. sayfaları arasında yer verilmiştir.

kişilerin “ancak karanlıkta yaşayabilecek kadar ‘cesur’ olduklarından”, böyle bir hükmün ciddiye alınamayacağını söyler. Bayan Erdemgil’in “bir anlam taşımayan ‘demecini(n)’ daha yürekli biçimde aydınlığa” çıkarılmasını, *Yankı*’dan ister. Dergide Günel’in incelemesini kapsamlı bulan “bir iki kişi”nin ve *Yankı*’nın, “daha kapsamlı irdelleyici ve inceleyici bir tutumu olması” gerektiğini belirtir (Ağaoğlu, 1982: 373–374).

Aynı sayıda Emre Kongar’ın mektubuna da yer verilmiştir. Kongar, Günel’in yazısıyla birlikte iki romanı okuduğunu ve “ikisi arasında bir aktarmaya ilişkin hiçbir kanıt” göremediğini dile getirir (Kongar, 1982: 374).

3. TARTIŞMANIN KIZIŞMASI

Yazko Edebiyat’ın Nisan sayısında “‘Bir Karşılaştırma’ Üç Mektup” başlığıyla, tartışmaya ilişkin üç mektup yayımlanır.

İlki, *Ses Sese Karşı*’nın çevirmeni Mîna Urgan’ındır. Urgan, iki roman arasında “hiçbir benzerlik bulunmadığı için” “akıllara sığmaz yakıştırmalar” karşısında duyduğu hayretin öfkeye dönüşmesi üzerine yazmak zorunda kaldığını belirtir. Günel’in izlediği yöntemi “ilkel ve beceriksiz” olarak niteleyen Urgan, onun, “birçok romanda bulunabilecek öğeleri” ele alıp Ağaoğlu’nu “kopya”cılıkla suçladığını; oysa “çoğu romanlarda bir toplantıyı ele alarak, kişileri bir araya getirmek yöntemi” uygulandığını belirtir. Urgan’ın mektubu, tartışma boyunca Günel’in metnindeki iddiaları bir bir ele alarak cevaplayan tek yazı olmasıyla farklıdır. Urgan, Günel’in tezlerine şöyle itiraz eder:

— Günel’in “romanlardaki somut benzerlikler” diye verdiği parçalar arasında aslında en küçük bir benzerlik yoktur.

— Günel’in iki romanın benzer şekilde başladığı iddiası yanlıştır. *Bir Düğün Gecesi*, Tezel’in “[i]ntihar etmeyeceksen içelim bari!” cümlesi; *Ses Sese Karşı*, “[g]ecikmeyeceksin değil mi?” sorusu ile başlar. Bu sözleri söyleyen kadınların durumları, ilişkileri arasında en küçük bir ortak yan yoktur.

Urgan, ayrıntılardaki “benzerlikleri” ise şöyle reddeder:

— Fitnat Hanım ile Mrs. Knoyle: Kızına yardım etmek isteyen anne oluşlarından yola çıkılarak ikisi arasında bir ilinti kurulamaz.

— Gönül Hanım-Miss Ethel Cobette: Kısa boylu oluşları ile çevrelerince azarlanıyor olmaları, benzerlik için bir gösterge olamaz. Çünkü dünyada bu türden çok sayıda kadın vardır.

— Ayşen-Harriet: Bu iki kişi, toy ve genç kız olmalarından ötürü birbirine benzetilmişlerdir. Oysa hemen her romanda bu türden insanlara rastlamak mümkündür. Ömer-Ayşen ile Harriet-Spandrell arasındaki ilişki, Günel’in öne sürdüğü gibi, benzer değil, karşıttır. Çünkü Spandrell, soğukkanlı hesaplar yaparak, kendini olduğundan farklı gösterip Harriet’i baştan çıkarır. Ömer ise, Ayşen’in sevgisini sömürmemeye özenle dikkat eder.

— Müjgan-Lady Edward: İlki akılsız bir mahalle karısı iken, diğeri, keskin zekâsı ve kişiliği sayesinde, kendisini İngiltere’nin en üst tabakasına kabul ettirmiştir. İkisinin ev sahibesi olmaları, tek ortak yanlarıdır ve bir delil sayılamaz.

— Ömer'in üç kişiye benzetilmesi: Ömer'in üç kişinin "bir sentezi olarak görölmesi büsbütün gülünçtür."

— Aysel, eşiyle anlaşamama yönünden, zavallı ve sevimsiz Marjorie Carling'e ve akıllı, cana yakın Elinor'a benzetilir. Oysa yığınla romanda eşler arasında kısırlaşan ilişkilere rastlanır.

— Tezel de ressam olduğu için John Bildlake ile Lucy Tantamount'a benzetilir. Lucy'nin Paris'e, Tezel'in Londra'ya yolculuk etmesi, Lucy'nin lokantada oturduğu masada bol içki içiliyor olması ile Tezel'in içkiye düşkün oluşu ve erkeklerin ikisine kolayca yaklaşıyor olması delil olarak gösteriliyor. Oysa değil bu iki romanda, yığınla romanda değişik kentlere giden, içkiye düşkün, cinsellikte serbest kadınlar vardır. Tezel ile Lucy'nin ruh halleri arasında en ufak bir benzerlik yoktur.

— İlhan ve Remzi'nin Mr. Quarles'e benzetilmesi de anlamlı değildir. İlk ikisi ticaret ve politika alanında başarılıdırlar. Mr. Quarles ise, hiçbir şeyi başaramayan beceriksiz aptal biridir.

— Elinor ile Phillip Quartes'in Hindistan'da yolculuk etmeleriyle Amerika'ya yerleşen Ayten Hanım'ın düğüne gelmeleri arasında bile bir benzerlik kurulmaya çalışılır. *Bir Düğün Gecesi*'nde İngilizce birkaç cümle ile *Ses Sese Karşı*'da Fransızca birkaç cümle bile bir "kopyacılık" sayılmıştır.

— "Cinayet", "aptal", "salak", gibi kelimelerin her iki romanda geçmesinin "kopyacılık" sayılması, ayrıca "gülünç"tür.

Urgan'a göre Ağaoğlu, Huxley'den çok daha ilginç bir roman tekniğine başvurarak, iç monologlar sayesinde, kişilerin aklından geçenleri okuyucuya yansıtmanın yolunu bulduğu için bu iki roman arasında roman tekniği açısından da en küçük bir benzerlik yoktur. Urgan, Günel'in "kaba ve yapay" yöntemiyle, gelişigüzel seçilmiş herhangi bir romanın, başka herhangi bir romandan kopya edildiğini kanıtlamanın olası olduğunu belirtir. Urgan'ın, mektubunda dokuz kere "kopya" sözcüğünü kullanması, büyük olasılıkla *Yankı*'nın taraflı röportaj-haberinin etkisiyledir.

Yazko Edebiyat, Urgan'ın mektubunu makaslamaz, kısa bir değerlendirme notuyla yayımlar. Bu notta, Urgan'ın yazısını baştan sona "kopya" sözcüğü ile doldurduğu, aynı sözcüğün *Yankı*'nın soruşturmasına cevap verenlerce de sıklıkla kullanıldığı vurgulanarak, Günel'in 'inceleme'sinde bunun hiç kullanılmadığına dikkat çekilir ve: "Anlaşılan *Yankı* dergisinin yazarlara yönelttiği soruda geçiyordu 'kopya' sözcüğü", denir. *Yazko Edebiyat*'ın notunda, Günel'in ileri sürdüğu "benzerlik"lerin "sayıca çokluğu"nun, rastlantı olasılığını azaltacağı için de, "*Bir Düğün Gecesi*'nin yazılışında *Ses Sese Karşı*'dan bir 'esinlenme' ya da 'yararlanma' olabileceği kuşkusu'nun ortaya çıktığı iddia edilir. Urgan'ın tezlerinin, *Bir Düğün Gecesi*'nin bir "kopya" olmadığı üzerine kurulduğundan ve Günel'in bu sözcüğü hiç kullanmadığını gözden kaçırdığından, "değerinden çok şey yitir"diği öne sürülür. *Yazko Edebiyat*, Urgan'ın görüşlerinin; "bu iki roman arasında hiçbir benzerlik yoktur", şeklinde özetlenmesi durumunda, Günel'in iddialarının da çarpıtılmamış olacağını ileri sürerek (Urgan, 1981: 106-111) tutumunu belirginleştirir.

İkincisi, ödöl jürisinin *Bir Düğün Gecesi*'nden yana oy kullanmış üyesi Füsün Akatlı'ya aittir. *Yazko Edebiyat*'ın, Günel için "küçültücü sözler" içerdiği gerekçesiyle makasladığı yarım sayfalık mektubun sansürlenmemiş hali, daha sonra *Varlık* dergisinin Temmuz sayısında bir notla yayımlanacaktır. Kimseyi savunmak amacıyla olmadığını söyleyen Akatlı, Günel'i değil, *Yazko Edebiyat*'ı muhatap alır. Akatlı'ya göre, *Yazko Edebiyat*, uzun süre yayımlatılmayan bu yazıyı, "dokuz köyden kovulduğuna göre

doğruluk payı taşıyabilir” düşüncesiyle yayımlamadan önce, “sağduyulu bir-iki yazarın denetiminden” geçirmeliydi. Dolayısıyla, Günel’in yaptığı ‘inceleme’nin de, hem içeriği, hem de amacı bakımından “yazınla, yazınsallıkla bir ilgisi bulunmadığı” ortaya çıkacaktı. Akatlı’nın, “istediğiniz herhangi iki romanı alınız ‘bir karşılaştırma’ yapınız” şeklindeki eğlenceli önerisi, dergi tarafından “boş zamanı olan yazarlara, okurlara eğlendirici bir öneri” sözleriyle alaya alınır. *Yazko Edebiyat*, Akatlı’ya cevap mahiyetindeki notunda ‘inceleme’yi yayımlama gerekçesini; “çeşitli yöntemlerle bir yazarın, görüşlerini, düşüncelerini kamuya duyurmasını engelleyenlerin gücünü kırmak için, yazarlığın söz özgürlüğünü savunmak” şeklinde açıklar (Akatlı, 1981a: 111–112).

Üçüncüsü, Burhan Günel’e aittir. Günel, bütün gelişmeleri hazırlamakta olduğu bir kitapta toplayarak “o kitabı ve içindeliği Türk edebiyatına, edebiyat tarihine ve hem bugünkü hem de yarınki okurlara armağan” edeceğinin haberini verir. Ağaoğlu’nun yazısına cevaben amacını şu şekilde ortaya koyar: “Bu incelemedeki amacım, (...) edebiyatımızın kendi kişiliğini bulmasını ve bundan sonraki kuşakların bu tür eğilimlerden uzak durmasını” sağlamaktır. Bütün amacının, Ağaoğlu’nun tartışma öncesinde kendisine gönderdiği mektupta geçen, “yazarlığımızda beni çok ilgilendiren, Türk edebiyatını takıldığı noktalardan kurtarıp yeni soluklar getirmek için gösterdiğiniz çaba” olduğunu vurgulayan Günel, bu konuda Ağaoğlu’nun “bir amaç değil, bir ara.”³ Olduğunu söyler. Derginin, Günel’in mektubuna düştüğü notta; Ağaoğlu’nun kendilerine yaptığı çağrının, romanı değerlendiren eleştirmenlere, seçici kurul üyelerine, okurlara yaptığı çağrı gibi anlamsız olduğu belirtilir. Bu konuda yazmak isteyecekler olabileceği ifade edilerek, bu olaydan Ağaoğlu ile Günel’den başka hiç kimsenin sorumlu bulunmadığı dile getirilir.

Üç mektubun yanında Ağaoğlu’nun yayıncısı Remzi Kitabevi’nin açıklamasına da yer verilir. Açıklamada, süreç, geline aşamaya kadar olan özetlendikten sonra, Günel’in Ağaoğlu’nu “oldukça ağır bir suçlama”yla itham ettiği, Ağaoğlu’nun, “savunuya” ve “ayrıntıya” gerek görmeyen cevabı içinde, kendilerine de bir çağrı olduğu için, -kendi işleri olmamakla birlikte- bu çağrıyı karşılıksız bırakmak istememelerinden ötürü açıklama yaptıkları belirtilir. Günel’in, *Bir Düğün Gecesi*’nin üçüncü basımından sonra kendilerine gönderdiği bir mektup üzerine, *Ses Sese Karşı*’yı titizlikle inceledikleri halde, alıntı, etkilenme adına hiç bir ize rastlamadıkları ifade edilir (Anonim, 1981b: 112–113).

Konur Ertop’un, Ağaoğlu’ndan yana tutum takındığı yazısı, Günel’in bir “saldırıda” bulunduğu tespitinden ayrı, tartışmaya yeni bir boyut da katar. Ertop’a göre, tartışmanın özünde “edebiyatımızın yozlaştırdığı ödüller sisteminin büyük payı vardı” ve yazarlarla yayıncılar, ödüllere gereğinden fazla yer vermekteydiler. *Aksayan* adlı romanının sunuş yazısında yayıncıların kendisine, “[a]rtık ödül almalısın yoksa bundan sonra kitaplarını yayımlayamayız”, dediğini açıkça belirten Burhan Günel buna örnekti. Ağaoğlu’nun *Aksayan* ile aynı yıl yayımlanan romanı üç ödülü birden alınca, “ödül alma saplantısı derinleşen” Günel, “Ağaoğlu’nun başarısını önce engellemek, sonra da gölgelemek için üzücü düzenlere girişmiş”, sonra da “zekice” olmayan bir şekilde yazılmış mektupları, Orhan Kemal Roman Armağanı’nın tam arifesinde tüm seçici kurul üyeleri gibi Ertop’a da göndermiştir.⁴ *Yankı*’daki soruşturmada da, yazarların görüşü, “[r]omanın bir kopya

³ Günel’in andığı mektup zarfının üstündeki tarih, 9.5.1981’dir. Günel’in tüm yazılarındaki vurgular, olduğu gibi verilmiştir (Günel, 1986: 74–75).

⁴ Ağaoğlu, Ertop’u teyid eden şu açıklamayı yapar ki Günel’in de benzer doğrultuda açıklamaları var: “Şunu da çok sonraları öğrendim: Bu karşılaştırma yazısı, meğer o yılın bütün roman ödül seçici kurul

olduğu ileri sürüldü. Yorumunuz nedir?" sorusu yöneltilerek alınmıştır. Günel'e, hazırlamakta olduğu kitap için, karşılaştırmalı edebiyatın yöntem ve ilkeleri üstüne düşünmesini ve saydığı kitapları okumasını öğütleyen Ertop, bunun ona "etki ve yaratıcılık, taklitçilik ve özgünlük konularında daha geniş görüşlü, anlayışlı ve haktanır olma olanağı vereceğini" salık verir (Ertop, 1981: 22).

Akatlı'nın *Yazko Edebiyat* tarafından makaslanan yazısı tam metin olarak *Varlık* dergisinde yayımlanır. Akatlı, *Yazko Edebiyat*'ın, Günel'in incelemesini yayımlarken, eleştirmenlere, seçici kurul üyelerinin cevap hakkı olduğunu ve buna sayfalarında yer vereceklerini söylemelerine dayanarak yazı yazdığını belirtir. Ancak *Yazko Edebiyat*, Akatlı'nın cevabını, "bir yazı muamelesi bile göstermeyerek (...) cımbızla seçtikleri kimi bölümleri 'laf arasında'" hazfederek yayımlamıştır. Akatlı, yazısının makaslanması, Urgan'ın yazısının yorumlanış tarzı ve Ağaoğlu'nun cevabından çıkarılan kelimeler yan yana düşünülünce; *Yazko Edebiyat*'ın; Günel'in 'inceleme'sini yayımlama gerekçesi olarak gösterdiği olgunun içtenliğinin ve ciddiyetinin kalmadığını söyler. Akatlı, *Yazko Edebiyat*'ın sayfalarında "gayri ciddi kara çalmalara" yer verilmesinin talihsiz bir sürçmeden ibaret olduğuna inandığını söyler. *Bir Düğün Gecesi*'nin aldığı ödülleri Günel'i "iyice çileden çık"ardığını, *Yazko Edebiyat*'ın da, Günel'in emellerine alet olduğunu iddia eder. Akatlı "uzmanlık alanıma girmiyor" diyerek daha baştan işin dışında kalmayı seçtiği yazısının *Yazko Edebiyat*'ta yayımlanan kısmındaki "eğlendirici"lik önerisini tekrarlamaktan da geri durmaz. Günel'e de "oyalanması için" Ağaoğlu'nun diğer romanlarını, adında benzer kelimeler geçen başka romanlarla karşılaştırmasını önerir (Akatlı, 1981b: 22-23).

4. UYARI MEKTUPLARI, ÖDÜLÜ SABOTE ETME ÇABALARI

Atilla Özkırmılı konuya ilişkin yazısında, Günel'in karşılaştırmasını "kendince" diye niteleyerek, burada öne sürülen iddialar için bir tartışmaya girmeyeceğini, "daha doğrusu tartışma başka konulara kaydırıldığı, karşılıklı suçlamalara dönüştürüldüğü için olaya açıklık" getireceğine inandığı kimi belgeleri yayımlayacağını söyler. Konur Ertop, *Yazko Edebiyat*'ın Kasım 1980 sayısında, Günel'in Orhan Kemal Ödülü jüri üyelerini etkilemek için birilerine mektuplar gönderdiğini yukarıda iddia etmişti. Özkırmılı, Günel'in kendisine de başka bir amaçla mektup gönderdiğini söyler. Mektup, Özkırmılı'nın 7 Haziran 1980 tarihinde *Cumhuriyet*'te çıkan ve *Bir Düğün Gecesi*'ni onaylayan yazısından bir gün sonra postaya verilmiştir. Özkırmılı, mektubu ekiyle birlikte yayımlar. Günel, "alıntıların çalıntıların alkışlandığı bir Türkiye'de", "yanılanlar kervanına" katıldığını öne sürdüğu Özkırmılı'nın, ya kendisini ya da Ağaoğlu'nu teşhir etmesini; bunu yapamazsa *Cumhuriyet*'teki yazısını tekzip etmesini ister ve bu işi sonuna kadar götüreceğini bildirir. Özkırmılı'ya, "sizi sevdiğim için **önceden uyarıyorum**, benim yazım yayınlanmadan, **belki bir şeyler yapmayı istersiniz** diye..." [Vurgular Günel'e aittir] yazar. Özkırmılı'dan yapılması istenen 'şeyler'in ne olduğu yoruma açık olsa da, Ağaoğlu için olumsuzluklar taşıdığı da bellidir. Günel'in yazısının eki ise Ağaoğlu'na gönderdiği 1 Mayıs 1980 tarihli mektup ile Ağaoğlu'nun buna cevabıdır (tarihsiz, zarfta 9. 5. 1980 tarihli) (Özkırmılı, 1981: 23).

Özkırmılı'nın sözünü ettiği mektup ile cevabı, Günel'in *Benzer Romanlar* adlı kitabında yayımlanmıştır. Günel, Ağaoğlu'na yazdığı 1 Mayıs 1980 tarihli mektubunda, *Bir*

üyelerine, yayınevime ve sanırım basında bazı yerlere gönderilmiş. Hepsi sağduyusunu kullanırken acaba YAZKO neden kullanamamıştır?" (Andaç, 2000: 141-142).

Düĝün Gecesi'ni önceden aldığını söyler ve cevabının gecikme nedenini, yapmakta olduğu bir incelemenin yoğunluğuna dayandırır. *Bir Düĝün Gecesi* ile *Ses Sese Karşı*'yı birlikte okumakta olduğunu ve bunu bitirince de "*Fikrimin İnce Güli*"nü (1976), Claire Etcherelli'nin (1934-) *Elise Ya da Gerçek Yaşam* (1967)⁵ adlı romanıyla birlikte yeniden okuyacağını söyler. Hazırlamakta olduğu uzun yazıdan bahis açarak; Ağaoğlu'na, "sizin de bu iki yazar kadar, giderek onlardan daha 'büyük' bir yazar olduğunuzu düşünmemdir", der.

Ağaoğlu, Günel'e cevabında (tarihsiz, zarfta 9. 5. 1980), Etcherelli'den hiçbir şey okumadığını, Günel'in değinmesi üzerine merak ettiği bu yazarı ilk fırsatta okuyacağını belirtir. "Ben asıl sizinle, *Aksayan* üstüne uzun uzun konuşup tartışmak isterdim" diyen Ağaoğlu, Günel'in "Türk edebiyatını takıldığı noktalaran kurtarıp yeni soluklar getirmek için gösterdiği çaba"nın kendisini yakından ilgilendirdiğini söyler.

Günel'in Ağaoğlu'nun mektubuna eklediği ifadeler, "*Fikrimin İnce Güli*" için de intihal iması ve kasıt içerir: "Benim yazdığım mektubu biri bana gönderseydi, tepkim çok daha değişik olurdu. Çünkü hiçbir zaman Adalet Ağaoğlu adındaki yazıcının durumuna düşmedim" (Günel, 198b: 74-75) Bu ifadeler, Günel'in mektup gönderme konusunda samimiyetine gölge düşürür, onun önceden belli bir hedef gözetlediğini ortaya koyar ki Ağaoğlu daha sonra bunu dile getirecektir.

Ağaoğlu'nun Günel'e yazdığı ikinci mektup 9 Ağustos 1980 tarihini taşımaktadır. Günel'in 'inceleme'sinin henüz yayımlanmadığı, ama dedikoduların duyulduğu, Günel'in tanıdıklarına mektuplar göndererek Ağaoğlu aleyhinde bir kampanya yürüttüğü taraflarca bilinmektedir. Bundan dolayı olsa gerek, Ağaoğlu'nun mektubu tamamıyla resmî çerçevenin dışında, tahrik edici, kızgın ifadelerle doludur. Ağaoğlu mektubunun hitabından başlayarak işi doğrudan şahsiyâta döker: "Uygulamaya çalıştığınız yöntemi çok duyduk ve gördük: Çamur at, yapışmasa da izi kalır." Ağaoğlu'nun kızgın ifadeleri ilerleyen satırlarda meydan okumaya dönüşür: "Öyle, oraya buraya mektuplar döşenerek, fiskos mekanizmasını işleterek, 'dehşet incelemenizi' posta kutularına, bazı masalara atıp kaçarak değil. (...) Yahu, siz değil misiniz *Aksayan*'ınızı saygılı bir dille imzalayıp bana gönderen? (...) Ardından, yine her akılı başında insanın asla başka türlü yorumlayamayacağı övgü dolu bir mektup gönderiyorsunuz bana. Sizin gibi öyle sinsiliklerim, 'zehir hafiyeliklerim' yok ki, mektubunuzda görünen, apaçık olan sözlerin altında yatanı, çürümüş kişiliğinizi, bu iki girişiminizle çözeyim. (...) Meğer siz, Adalet Ağaoğlu'nu 'tuzağa düşürecek belge' peşindeymişsiniz! (...) Hadi işte, Ölmeye Yatmak'ı romanımızın doruk noktalarından birine yerleştirmişliğinizi bile unutacak ölçüde küçük hırslar peşinde bocalayan, kendine bile en küçük saygısı olmayan, ortalıkta hakkı yenmiş evlat pozuyla dolaşıp duran senin gibi birine, bütün kışkırtma planlarını bile bile, diyorum ki: Açıkça çık ortaya!"⁶

Ağaoğlu, mektubunun notunda, cevabının gecikmesini iki nedene dayandırır: Yurt dışına seyahat ve annesinin hastalığı. Günel de buna bir not ekleyerek, ortaya attığı "benzerlikler"e değinen kimse olmadığını, "sövgücüler"in "var güçleriyle" kendisine "saldırıp söv"üklerini belirtir. Kendisinden yana tutum takınmayanları, "utanmaz, arlanmaz, yüzsüz savunucular" olarak niteler. Bu konu ile ilgili yeni bir faaliyetinden

⁵ Claire Etcherelli.(1973). *Elise Ya da Gerçek Yaşam*. Çev. Bertan Onaran. İstanbul: Payel Yayınları: 253 s.

⁶ Günel, Ağaoğlu'nun mektubundan üç yeri makaslamıştır (Günel, 1986: 75-78).

söz eder ve sırada *Bitmeyen Aşk* (1986) romanıyla Pınar Kür'ün (1943-) yer aldığı söyler.⁷

Günel, *Benzer Romanlar*'da, tartışmanın geçirdiği aşamaları, geldiği noktayı kendi açısından yorumlayan uzun bir yazıda özetle şunlar dile getirilir: Ertop, Akatlı ve Özkırımlı *Varlık* dergisinin Temmuz sayısında kendisine "saldır"mıştır. Bu üç kişi ile birlikte Fethi Naci, Rauf Mutluay, Mehmet H. Doğan, Günel'e göre, bir ekip üyesidirler ve tartışmayı "amacından kaydırmaya" çalışmaktadırlar. Olayın gelişim seyri Günel açısından şöyledir:

— *Bir Düşün Gecesi* ile *Ses Sese Karşı*'yı birlikte okuyunca 'benzerlikler'i saptamış, Ağaoğlu'na 1. 5. 1980 tarihli mektubu yazarak tepkisini ölçmek istemiştir. Ağaoğlu'nun cevabı, Günel'e göre, "sessiz bir 'itiraf' anlamında"dır.

— Günel 'inceleme'sinin "üçte birini" *Türkiye Yazıları*'nın yönetmeni Ahmet Say'a göndermiştir. Say, söz vermesine karşın, vazgeçmiştir. Konur Ertop'un "çarpıt"tığı gibi Günel, 'inceleme'sini tüm seçici kurul üyelerine değil, Fethi Naci, Mehmet H. Doğan, Rauf Mutluay ve Konur Ertop'a göndermiştir. Doğan, Mutluay ve Ertop hem Türk edebiyatını "yanlış yönlelere çektikleri için", hem de "Orhan Kemal'e ve onun roman çizgisine yakın" olmadıkları için Günel tarafından "hedef" olarak seçilerek "uyarı"lmışlardır. Günel, uyarılarını dikkate almayan Naci, Mutluay, Doğan ve Ertop'un "uluorta" olarak niteler.

—Seçici kurulda yer alan Nurer Uğurlu, Fikret Otyam, Vedat Türkali ve Asım Bezirci'ye mektup göndermeme nedeni, Günel'in bunları, ödül kuruluna uygun bulması, yıpranmasını istememesidir. *Aksayan* romanını "bu kişilerin varlığı nedeniyle" ödüle aday göstermiştir. Kaynağını belirtmediği 27 Nisan 1980 tarihli bir konuşmasında (Necati Güngör ile), "daha şimdiden bir hanımın ödül alacağı söylentisi"nin "ayıp" oluşuna değinerek, "bunları açık seçik sergileyecek birilerinin mutlaka" çıkacağına işaret ettiğini söyler.

— Günel, Mayıs-Haziran 1980'de, Cemal Süreya'dan yazısını coşkuyla öven bir mektup ve bu yazıyı yayımlama sözü alır ancak yazı yayımlanmaz.

—Ağustos 1980'de Ağaoğlu'nun ikinci mektubunu almıştır. "[A]cıklı ve tüyler ürpertici" bulduğu bu mektuba cevabında, değil *Ölmeye Yatmak*, Ağaoğlu'nun hiçbir kitabı için tek bir satır bile yazmadığını, *Bir Düşün Gecesi*'nin arkasında anılan roman için konmuş değerlendirmeler arsında "B. Günel/K. Ercan: 'İki Şiir, Bir Roman', Vatan, 20 Mart 1975" olarak geçen yazının kendisine değil, Kenan Evcan'a ait olduğunu belirtir ve adının buradan derhal çıkarılmasını ister.

—Konur Ertop'un, ad anmadan Günel'e sataşmasından sonra, 'incelem', "Memet Fuat'ın ve Yazko Edebiyat yöneticilerinin ilgisiyle" yayımlanır. Sonraki gelişmeler şöyledir:

—Günel, olayın başlangıcında ödül başvurusunu geri çekmeyişi hata olarak kabul eder.

—Seçici kuruldan Türkali ve Bezirci "onurlu davran"arak istifa ederlerken, diğerleri "görülmemiş türden" pişkinlik göstermişlerdir.

—Ağaoğlu, kitabı okumadığını söylese de "avukatlarının yazılarından 'olur böyle vakalar' sonucu" çıkmaktadır.

⁷ Bu yazıyı, "Burhan Günel'in Eski Desenler Adındaki Romanı ile Kür'ün 'Bitmeyen Aşk' Romanı Arasında Benzerlikler" başlığı ile *Benzer Romanlar*'da yayımlamıştır.

—Yazıların hiçbirinde, Günel'in "inceleme"si, "araştırma"sı ele alınmıyor, hep "tepeden inme, toptancı laflar" ediliyor. Günel, Ağaoğlu'nun kendisine "verdiği fırsatla" "Babıali eleştirmenlerine karşı" çıkmış, bu arada "Ağaoğlu benzerliklerinin kulaklara küpe olmasını... amaçla"mıştır.

— Urgan'ın "yalan yanlış, çarpıtmalarla oluşturduğu yazı", bu eleştirmenlerin hiç birisini kurtaramaz. Urgan, "yetkili ve ilgili" bir eleştirmen olmadığı gibi, Günel için "bu konuda kesinlikle 'muhatap' kabul" edilemez birisidir.

—Günel, karşıtlarını retorik soru ile "edebiyat mafyası" olarak niteler.

—Sonuç olarak Günel kendisinden söz eder ve karşısındakileri bir cephe gibi görerek onlara doğrudan sataşır: "Benim burjuva inceliklerine boşveren bir karakterim, engel tanımaz inadım, kendime inancım, yıpranmamış dürüstlüğü, çok güvendiğim yeteneğim var. Sizin evde kalmış 'dayanışma' içindeki ekibinizden başka neyiniz var? (...) Bazı kalıpların ardına sığınıp ahkâm kesmekten başka kime on paralık bir yol göstericiliğiniz oldu (...) şişirilmiş balonlarımızdan başka?" (Günel, 1982b: 391-398) diye sorar.

Atilla Özkırımlı, tartışmaya ironik tarzda eşlik eder. Muhayyel dostu Orhan'a yazdığı "hasbihal"inde, edebiyat ortamını "mafya" olarak niteler ve Günel'in yazısının Ahmet Say tarafından yayımlanmayışı buna bağlar. *Yazko Edebiyat*'ın, Günel'in yazısını savunmasının, Günel'in suçlamasından daha ciddi bir suçlama getirdiğini söyler. Soruşturmalara cevap verenlerin hepsinin "ağız birliği etmişçesine 'kopya' kelimesini" kullandığını, oysa Günel'in "benzerlik" kelimesini kullandığını aynı ironik dille yazar. Günel'in yazısının *Papirüs*'te daha değişik bir biçimde, sansürlenerek yayımlandığı bilgisini verir: Genişletilmiş kimi bölümler, çıkarılan, yeniden yazılan cümleler, yeni ayrıntılar ve son cümlelerin ise yayımlanmayışı gibi farklara işaret eder. Özkırımlı, *Papirüs*'teki yazıdan şu önemli iki cümlenin çıkarıldığını tespit eder: "Uyarıdan öte çalınan minarenin kılıfını mutlaka yırtmaya niyetli kişiler var artık aramızda. Ne pahasına olursa olsun, okuruyla, yazarıyla, eleştirmeniyle, yayıncısıyla erdeme sahip çıkılacaktır" (Özkırımlı, 1991: 11-16).

Burhan Günel, *Benzer Romanlar* adlı kitabında, konuyla ilgili olarak birisi kendisine, ikisi Ağaoğlu'na ait olmak üzere, üç mektup ve üç yazıya yer vermiştir. Mektupların içeriği yukarıda ele alındı. Yazıların özü kısaca şöyledir:

Kitabın "Bu Son Olsun" başlıklı giriş yazısında, "son yıllarda okura **zorla ulaştırılan** iki çoksatar roman"ın ülkemizde, "şişirilmiş balon ve edebiyat dışı" birçok olaydan biri olduğu [Ağaoğlu ve Kür ima ediliyor] ifade edilerek, kendisinden başka hiç kimsenin Ağaoğlu'ndan bunun hesabını sormadığı belirtilir. Günel, Pınar Kür olayıyla "kötü tohum"un meyvesini verdiğini, tek başına kalsa da "ayrık otlarını temizleyeceği(n)i ve *Benzer Romanlar*'ın "bu inancın, inadın, direncin ürünü" olduğunu belirtir. Yazısının yayımlanmasından sonra yurtiçinden ve yurtdışından destek mektupları aldığını söyler ancak bunların kimlerden geldiğini ve içeriklerinin ne olduğunu belirtmez.

Amacını ise şöyle açıklar: "Türk romanının gelişmesini, yetkinleşmesini, saygınlık kazanmasını sağlamak ve Ağaoğlu'nun deyişiyile 'Türk edebiyatını takıldığı noktalardan kurtarıp yeni soluklar getirmek için' yüklandım bu sorumluluğu" (Günel, 1986: 8-9). Günel'in vurguladığı bu düşünceler, Ağaoğlu'nun ikinci mektubunda anlam aşınmasına uğramıştı. Ama Günel bunu kendine pay çıkarma, övgü aracı olarak kullanır.

İntihal tartişmasının kendisinde uyandırdığı etkiyi anlamak açısından, Ağaoğlu'nun Madrid'de geçen bir anısına bakmakta yarar var: Ağaoğlu, 1976'ya ait anısını kaleme aldığı 1982 yılında, tartişmaya göndermede bulunur. Bir kitapçıda eline rast gele aldığı bir romanın anlatı zamanı *Ölmeye Yatmak*'inkiyle benzer şekilde akmaktadır. Romanın ilk sayfasının sağ üst köşesinde ince puntolarla saati bildiren rakamlar yazılıdır ve bu sonraki sayfalarda tekrarlanır. Romanın akışı dakikalarla sağlanmıştırdır. Ağaoğlu, kendisini heyecanlandıran bu durum karşısındaki duygusunu şöyle dillendirir: "Neden sonra, yürek tıptırtılarımı dindirip, gözlerimi açarak kitabın yayın yılına bakmayı akıl ettim: 1976. (...) Demek o İtalyan yazarı da, (hoş belki İspanyol'dur) benimle aynı tekniği kullanmış! (...) Bende gizli bir sayrılık olduğunu o zaman anladım" (Ağaoğlu, 1986a: 104–105).

Günel'in kitabındaki ikinci yazı, daha ilk cümleden başlayarak, öznel yargıları önceleyen; savunma, karşısındakini küçümseme, alay etme, sataşma mantığı üzerine kurulmuştur: "Adını anmak istemediğim; ancak roman yazma yöntemlerine getirdiği müthiş yeniliklerin(!) bazı insani zaafarla birleşebildiğini tanıtlamanın örneklerini içeren ve bu müthiş savını tanıtlamak için de çeşitli kişilere buyruk dağıtıp onları göreve çağıran o ünlü ve çok renkli dergilerden birinde şöyle diyor belki eğlenelim diye." Bu uzunca cümle ile Günel niyetini ele veriyor; eleştirinin değil, sataşmanın kötülemenin, řahsiyät yapmanın peşinde olduğunu ortaya koyuyor. Yazarın ilham kaynağı, Ağaoğlu'nun anılan anısıdır. Günel, Ağaoğlu'nun metninden bazı kelimeleri bold dizdirerek aleyhte 'delil'e dönüştürür. Ağaoğlu'nun sözünü ettiği kitaba ilişkin duyguları, Günel'in temel çıkışını oluşturur. Ancak kullandığı 'yöntem', herhangi bir yazarın herhangi bir metnine rahatlıkla uygulanabilecek türden olduğu için Günel olabildiğince rahat davranır. Önce içine gelen tüm detayları seçerek ve içine geldiği yerde araya girerek, sözcükleri koyu dizerek, büyük harfle yazarak ilk müdahalesini yapar. Metin bu durumda kırpılmış, işlenmiş, alay edilmeye hazır durumdadır. Günel'e bu aşamada kalan, kendi doğrularını öne sürerek, söz oyunlarıyla muhatabının sözlerini çarpıtmak olur. Ağaoğlu'nun "her yeni deneyimde öküzüün altında buzağı aramak bir illettir" şeklindeki sözü; "ineklerin altında buzağı aramak" formuna girer ve Ağaoğlu'na ima ile "inek" dendiği kanısı uyandırılır. Günel karalamaya, hakarete yönelir: "Başkalarından tırnak işaretine BİLE gerek duymadan sessizce sinsice zavallı kurnazlıklarla alıntılar yapmak, buna ne kulp takılmaya çalışılırsa alışılırsın tek sözcükle ONURSUZLUKTUR. (...) Özetle her yazarın ÖZGÜN olması gerekiyor. KOPYACILIK ise hiç de bir zorunluluk değil" (Günel, 1986: 62) [Vurgular Günel'indir].

Günel yedi sayfa yazdıktan sonra şunu der: "Yazarımızın 1976 yılında BİLE suçluluk/güvenilmezlik duygusuna kapılmış olmasının açıklaması gerekirdi. Biz onun 1979 basımlı kitabı ile ilgileniyorduk. Ama şimdi 1973 basımlı olanıyla (*Ölmeye Yatmak*) ilgilenmemiz gerektiğine inanmaktayız. Bu yazı bu amaçla kaleme alınmaktadır." (Günel, 1986: 63).

Günel, Ağaoğlu'nun 1982'deki (*Milliyet Sanat*, 15 Kasım 1982) sözlerinin, kendisinin *Yankı* dergisinin 12 Mart 1977 sayısındaki soruştırmaya verdiği cevaptaki sözlerine benzediğini iddia eder: "Yepyeni bir düşünceymiş gibi renkli dergi sayfalarında okura, bu arada karalanmaya çalışılan yazarlara sunulan bu görüşler sanatın ve bu arada romanın ilk ve temel zorunluluklarındandır. Bunu yapamadınız mı, romanınız işte öyle ya da böyle ya bir İngiliz'inkine benzer, ya da hakkı yenmiş meslektaşlarınızın alın terlerini taşır" (Günel, 1986: 63). "[H]akkı yenmiş meslektaşlar" vurgusu, Ertop'un da

değindiği gibi; Günel'in ödöl konusunda saplantıya dönuşen arzusunun dolaysız dışavurumudur. Günel'in beş yıl önce *Yankı*'nın roman soruşturmasına verdiğini söylediği cevap şöyledir: "Günümüz romancısı **yeni ve çağdaş olanı** arayıp bulmak zorundadır. Hangi toplum kesimini anlatırsa anlatsın, bunu becermek yükümlülüğünden kurtulamayacaktır. (...) Yaşlı ve orta kuşağın, toplumdaki değişime, **yenileşmeye ve yeni gereksinimlere** ayak uydurabilmiş kideimli yazarlarıyla genç kuşağın kendini arayan, çıkış noktasını YENİ VE ÇAĞDAş OLAN üzerine yerleştirebilen sanatçılarına bakıp da yarın için umutlanmak yerindedir. (...) Yeni ve çağdaş çizgiyi tutturabilen romancıların çağdaş BEĞENÇLE göbek bağı bağlantısı vardır. Çağdaş romanımız yetenekli ellerdedir ve kopyacılıktan, üstünkörülükten, bilgisizlikten, çalakalem yazılmışlıktan kurtulma, sıyrılma aşamasındadır." (12 Mart 1977) [Vurgular Günel'e aittir] (Günel, 1986: 64).

Ağaoğlu'nun, Yaşar Kemal'in büyüklüğüne ilişkin kaynağı verilmeyen sözlerinin Günel'deki yankısı şöyledir: "Yaşar Kemal'in onur ve gurur tablosu olan yazı hayatı kimselerin 'intihal' sabıkalarını ortadan kaldırmak amacı ile kullanılamaz." (Günel, 1986: 65). Günel, şu ifadeleri sadece hakaret olsun diye yazar: "İLLET, ÖKÜZ, BUZAĞI SAYRILIK, gibi sözcükler yazıya konu ettiğimiz yazarımızın ağzına ve kalemine çok yakışıyor doğrusu." Bu sözlerin ardından, Ağaoğlu'nun "kleptomani" olduğunu, imayla söyler (Günel, 1986: 65).

Günel, Ağaoğlu'nun *Ölmeye Yatmak*'ta kullandığı "bisküvi kutusu" montajının, Leyla Erbil'in (1931-) *Tuhaf Bir Kadın* (1971) adlı romanıyla 'benzer'liklerini ortaya koymaya çalışır. Günel'e göre; iki romanda kullanılan kutular, roman kişilerinin babasına aittir. Kutular romanların içeriğine uygun olarak, geçmişin izlerini anlatmak için geriye dönuşü sağlayacak şekilde kullanılmıştır. Birinde değerli, diğerinde değersiz eşya saklanmaktadır. Günel'e göre, kilitsiz kutuların içine, değerli eşya yerine, dikış malzemesi daha yakışırdı. Ağaoğlu bisküvi, Erbil tütün kutusunu kullanmışsa da, üzerlerindeki yazılar, birbirini andırır, ancak biçim ise daha çok benzer (Günel, 1986: 68-69). Günel, bu ilişkilendirme ile tartışmaya bir boyut daha kazandırmaya çalışırken, Erbil'in, Ekim 1980 tarihli bir röportajını dayanak yapmış olmalıdır. Erbil, adı geçen romanındaki bazı temaların Ağaoğlu'nun ilk romanında kullanıldığını örtük bir dille söyler (Hızlan, 2001: 99-101). Ağaoğlu ise, ilk biçimi hikâye olan bu eserdeki hikâyeleri, belli bir sıraya dizmesi halinde bir roman biçimi alacağını, o zamanlar dost olduğu Erbil'e söylediğini yazar. İlk iki basımı hikâyeye olan kitabın, üçüncü basımında da bu formdan kurtulamadığını söyler (Ağaoğlu, 1995b: 240-243). Böylece tartışma, bir ucundan Erbil'i de işin içine katar, ancak buradaki haliyle kalır. Günel, yazısında, kendisine bir görev daha yükler: "Türk romanını taklit etme, çalma çırpma, öykünme, örnek alma, 'teknikleri' ile yazılmasını önlemek, özgün bir roman kurulmasına önayak olmak, yardımcı olmak, Türk romanının onurunu kurtarmak" (Günel, 1986: 67).

Günel, tartışmada kendisinden yana tutum takınmayanları "yazar olmayan yazar takımı" sıfatıyla anar ve şu şekilde meydan okur: "Başka örnek istiyor musunuz? Tamam mı devam mı? Yani alıntılarını kabul ettiniz mi, etmediniz mi? (...) Susmanın ise 'ikrardan' geldiğini biliyoruz, değer mi? (...) Bir daha soruyorum, sövgüye de devam mı, tamam mı?" (Günel, 1986: 70). Edebîlik ölçütlerinin başından beri önemsenmediği tartışma, bu haliyle, kalem kavgası havasının da gerisine düşer, bir şekilde sonuçsuz kalır. Ancak farklı kimselerin olaya ilişkin kimi değerlendirme ve imaları uzun zaman sonra da olsa sürer.

5. TARTIşMA SONRASI YANSIMALAR

Nokta dergisinde yer alan bir haber-röportajda, bilim ve edebiyatta intihal suçlamaları dosya konusu yapılır. “Roman İntihalleri” başlıklı, kısmı hazırlayan Fuat Uğur’a ait olduğu anlaşılın çerçeve içi imzasız bir yazıda, Türk romanında Ahmet Mithat’ın adaptasyonlarıyla başlayan ve Hüseyin Rahmi’den Reşat Nuri’ye kadar “bu konuda ‘çalışma’ yapmayan yazar neredeyse yok gibi”, yargısına yer verilir. *Çalıkuşu*’nun bir Fransız romanından neredeyse motamot aktarıldığı iddiasının, bu ‘iş’te ne kadar ileri gidildiğini ortaya koyduğu belirtilir. “Yakın geçmiş”e örnek olarak verilen *Bir Düğün Gecesi* romanı ve Adalet Ağaoğlu hakkında şu değerlendirme yapılır: “Adalet Ağaoğlu, *Bir Düğün Gecesi* adlı romanıyla Burhan Arpad tarafından ‘çalıntı’ olduğunun ileri sürülmesi 1981’li yıllarda edebiyat dünyasını altüst etmişti. Arpad, *Yazko Edebiyat* dergisinde aylarca tartışılan yazısında Ağaoğlu’nun, Alex Huxley’in *Ses Ses Karşı* romanından aldığı paragraf paragraf ispatlamıştı” (Uğur, 1994: 54).⁸ Çala kalem yazıldığı anlaşılın yazıda, Burhan Günel-Burhan Arpad ve Alduos Huxley-Alex Halley adları birbirine karıştırılmış, tartışmanın tümüyle ve sadece *Yazko Edebiyat*’ta sürdüğü şeklinde anlaşılabilir bir dil kullanılmıştır. Ağaoğlu, *Hayır...*’da Aysel Dereli’nin basınla ilişkisinde parodik tutum takınarak bu yazıya göndermede bulunur. Dereli, manşetlere çıkan “BİR SAHTEKÂRLIK OLAYI”nın kahramanı olarak fakültesinden “bazı araştırma raporlarını kaçır”makla itham edilip atılmıştı. Sahtekârlık olayını manşete çeken gazetelerde, Dereli’nin alacağı ödülle ilgili haber küçük puntolarla, fark edilmeyecek bir yerde birçok yanlışla birlikte yer almıştır. Aysel’in çalışmalarından sadece birisinin adı doğru verilmiştir (Ağaoğlu, 1991: 34-35). Romanın başlarında Aysel’in Özerk Milli Kültür Kurumu’ndan alacağı ödül için düzenlenen törende yaptığı düşsel konuşmada geçen gerçek ve kurgusal adlara yabancı muhabirlerin bilgisizliği alaya alınır (Ağaoğlu, 1991: 8-10).

Nar dergisi adına yapılan bir açıklamada, “Türk edebiyatının kuyusuna işemeye cüret eden bu iki kişiyi, bu dipnotumuzla edebiyat tarihine geçiriyoruz” denilerek, tartışmaya dolaylı olarak değinilir. Sözü edilen iki kişi, *Nokta*’daki yazıyı hazırlayan Fuat Uğur ve çerçeve içi yazıda, Türk şiirinde “batı rüzgârı”nın esme nedenini büyük Türk şairlerinin yaptığı intihallere bağlayan Erdoğan Alkan’dır. Dergide, intihalle itham edilen, aralarında Ağaoğlu’nun da bulunduğu on dört şair ve yazarın adları alfabetik sırayla dizilerek “...Ama sizin yapıtlarınızla gurur duyuyoruz. Sizler dilimizin anıtlarınız”, denilir (Anonim, 1995: 4-5).

Fikret Otyam, Ağaoğlu’nun *Göç Temizliği*’nde adını anması üzerine, tartışmaya çok sonra yeniden katılır. Ağaoğlu, Orhan Kemal Roman Ödülü jürisinde yer alanlardan biri olan Otyam’ın, ödülün *Bir Düğün Gecesi*’ne verilmesinden sonra o romana ben oy vermedim yollu “telaş”lara kapılarak yazılar yazmış olmasını eleştirir. Ağaoğlu edebiyatçı ya da edebiyat incelemecisi olmadığı ve sadece Orhan Kemal’in arkadaşı olduğu için Otyam’ın jüride yer almış olmasına itiraz eder. Bir kimsenin, ödüllendirilen bir romana herhangi bir şekilde, karşı olması durumunda romancıyla değil, romana ödül verenlerle hesaplaşması gerektiğini öne sürmüştür. Otyam’ın “külhani bir ağız”la roman kişilerinden söz açarak “onların ş’aptıklarından bana ne?” yollu ifadeler kullanmasını yadırgamıştır (Otyam, 1986: 46).

⁸ Ağaoğlu, 5. 8. 2000 tarihli görüşmemizde, muhabirin tartışma hakkında bilgisi olmaksızın dosyayı hazırladığını ve kendisinden özür dilediğini söyledi.

Otyam, ödöl kurulunda yer aldığı beş yıldan beri, üstüne düşeni, sorumluluk bilinciyle yaptığını; her üyenin oy verdiği eser için gerekçeli kararını da açıklaması gerektiği görüşünü jüriye birçok uğraştan sonra kabul ettiremeyince, bunu tek başına yaptığını söyler. Çünkü oy vermediği eserin ödöl kazanması durumunda, buna oy vermiş durumuna düşmek istemediğini söyler. Günel'in yazısından sonra haklılığının ortaya çıktığını söyler. Otyam, Günel'in yazısından hemen sonra, Ağaoğlu'nun, kendisine 8 Mart 1981 tarihli bir mektup gönderdiğini söyler. "Öfke dolu", "ona buna saldıran", "kendini yücelten" bu "tuhaf" mektuba Otyam, "tüm içtenliği(y)le ayrıntılı olarak yanıt" verdiğini ve bu yazışmaların yayımlanmasını önerdiğini ancak, cevap alamadığını söyler.(Otyam,1986: 47-48).

6. DÖNEM KOŞULLARININ ETKİSİ

Tartışmanın görünmeyen önemli bir nedeni ise politiktir. Günel'i, mahkemeye vermeme nedenini, yargıya inanmamasına dayandıran Ağaoğlu, olayın derindeki nedenine farklı boyutlar ekleyecek açıklamalarda bulunur, ki kendisinden başka bu konuda görüş beyan eden yoktur. Ona göre derinde yatan ve diğerlerinden daha önemli olan neden, romanın önemli temalarından olan anti-militarizmdir. Bu görüşünü farklı açıklamalarında dile getirmekten başka, işin geri plandaki görünen ve görünmeyen olası aktörlerine işaret eder. Olayın 12 Eylül ortamında cereyan etmesi, tarafların, özellikle Ağaoğlu'nun romanın politik göndermeleri üzerine söyleyeceklerini ertelemesinin asıl nedeni gibi görünüyor. Nitekim kendisi de ortalık durulduktan sonra konunun bu boyutunu ortaya koymak üzere yoğun şekilde çaba gösterir: "Bu arada *Bir Düğün Gecesi* 'devletin askeri kuvvetlerini tahkir ve tezyif ettiği' varsayılan bölümlerin satır altları kırmızı kalemle çizilmiş, İstanbul Savcısı'nın masası üstünde durmaktadır. İhbara rapten... İnsan ister istemez merak ediyor: Acaba bu satırların altlarını böyle çizi çiziveren kim? diye..." (Andaç, 2000: 142). Yine aynı dönemde insan ilişkilerine sinen belirsizliğin, kayganlığın rahatsız ediciliğini dile getirir (Andaç, 2000:143). Olaya ilişkin dile getirdiklerinden şu ifadelerde sertlik artmaya başlar: "12 Eylül'den asıl payıma düşen, hani bana bazan, içeri alınsaydım, 'dışarda' *Yazko Edebiyat* üyelerinin dergilerinde bana çıkardıkları 'infaz kararı'na tanık olmamdan iyiydi, diye düşündüren saldırı oldu" (Ağaoğlu, 1996: 54). Şu ifadeler Ağaoğlu'nun öfkesini alamadığını da gösterir: "[O] günden bugüne başta *Yazko Edebiyat* dergisinin o zamanki yöneticisi Memet Fuat dâhil, hiçbiri hâlâ ne yanıldıklarını, kandırıldıklarını ifade ettiler, ne benden özür dilediler, ne de pekala öyleyse özür dilenmediğine göre iftiranın iftira olmadığını isbat ettiler. Birer 12 Eylül emireri gibi, yaptılar ve çekildiler. Attılar ve kaçtılar. Karanlık işlem". (Ağaoğlu, 1996: 54-55).

Ağaoğlu'nun üçüncü romanıyla üç ödölü birden alması, başarılı romancı kimliğinin 1980'li yılların başında tescillenmesi, kendisinin dönemin kanonu içine alınması anlamına geliyordu. *Bir Düğün Gecesi*, bir sermayedarın, kızını bir generalin oğluyla evlendirmesini anlatır. Ağaoğlu, *Ölmeye Yatmak*'ın kişisi olan Ertürk'e ait olduğu izlenimini uyandırdığı, ama Ömer'in uydurmaları olduğunu söyleyiverdiği, Kore Savaşı anılarıyla, 1950'li yıllara uzanır. Burada, Ertürk'ün Kore'de savaşan bir profesyonel asker olarak portresi ortaya çıkarılırken, söz konusu savaşın genel kabulden çok daha farklı bir boyutta yaşandığı anlatılır. Ertürk'ün esir edilişi, Tokyo'da tek başına bırakılması, bir Japon geyşasına duygusal aşkı, Tommy adlı kendisini horlayan Amerikalı bir asker karşısındaki alıklığı ve onun atıklarını iştahla yemesi türünden durumlar, sahte -pseudo- günlüğün içeriğini oluşturur. Ağaoğlu'nun bu bilgisi, yaşadıklarına ek olarak, okuduğunu söylediği birçok Kore Savaşı gazisinin anılarına

yaslanmaktadır.⁹ Orgeneral Hayrettin Özkan ile taşralı işadamı İlhan Dereli arasındaki ilişki biçimi, düğünün iki ana rengini oluşturur. Biri ordunun, diğeri sağ kapitalizmin temsilcisi olan bu iki kişi, tarihsel ve toplumsal bir olguyu gözlemenin sonucunda romanda konumlandırılmışlardır. Subay Ertürk, İlhan Dereli'nin yanında çalışır. Dereli, arsa vurgunculüğundan ayrı olarak, "orduya motor satma marifeti"yle de bilinmektedir. Generalin oğluna alınan kız, İlhan Dereli'nin kızı Ayşen'dir. Düğünün asker ve polisin koruması altında yapılması sembolik bir anlam da yüklenir. Bu da 12 Mart ortamıdır. Romanın bu boyutu hiçbir değerlendirme yazısında dile getirilmez. Romanı büyük bir coşkuyla karşılayan Fethi Naci'nin, yazısının sonuna eklediği şu not tartışma dışı olmakla birlikte bir yanıyla da konuyu ilgilendirir: "Aldığım notların hepsini kullanmadım. Kitabın çok önemli bir yanı üzerinde, kitabın bu yanını somutlaştıran kişiler üzerinde ise, bilerek durmadım" (Naci, 1990: 444).¹⁰ Tartışmayı başlatan Günel bir emekli subaydır. Ağaoğlu'nun *Göç Temizliği*'nde detaylı şekilde anlattığı tartışmada, Günel'den hep "subay", "yüzbaşı" diye söz etmesi, kuşkusuz tartışmanın bu yönüne ayrıca işaret eder.

Ertürk'ün *Ölmeye Yatmak*'taki Bursa Askeri Lisesi'ndeki öğrencilik günleri de eleştirel bir yaklaşımla ele alınır. Ertürk burada da oldukça saf bir öğrencidir. Bir hafta sonu eşcinsel kimliğiyle de bilinen Andre Gide'in (1869-1951) *Dar Kapı* (1909) adlı romanını, sırf başlığını merak ettiği için alır. Arkadaşlarının, bu durumdan habersiz Ertürk'ün elinde kitabı görmesi üzerine, durum okul idaresine bildirilir ve Ertürk cezalandırılır. Öte yandan "*Fikrimin İnce Güllü*"nde Bayram'ın Van, Tatvan ve Diyarbakır'da geçen askerliğinden verilen kesitler, aynı bakış açısıyla ele alınır. Ağaoğlu'nun anılan üç romanında, değinilen örnekler aracılığıyla, asker ocağının bilinenden farklı bir özelliği olduğunun altı çizilerek güçlü bir anti-militarist söylem dillendirilir. Ertürk'ün subay, Bayram'ın er olarak kişiliklerini ezen bir iğdiş mekanizmasından geçtiği detaylı bir şekilde anlatılır.

Ağaoğlu, tartışma sonrası açıklamalarını, büyük ölçüde *Göç Temizliği*'nde dile getirir. Bundan ayrı olarak başka yazı ve röportajlarında konuya sıklıkla göndermelerde bulunur. Bunlar, 12 Eylül ortamında söyleyemediklerini, ortamın daha yumuşamasından sonra dile getirme olanağına kavuşabildiği, tartışma sonrası etkilerdir.

Yazko Edebiyat dergisinin yaptığı iş, sonraları Ağaoğlu'nda yankısını şöyle bulur: "Bir Karşılaştırma adı altındaki iftira ve saldırıyı özgürlükçülük diye yayınlaması ne kadar saçma salt yazar kirletmeyi amaç edinmiş bir iş ise, (bulabildiğim en hafif niteleme) bu yayın da o kadar artniyet dolu!" (Ağaoğlu, 1995b: 242). Ağaoğlu, 12 Eylül ertesine

⁹ Ertürk'ün anılarını yazmak için araştırmalar yaptığını söyleyen Ağaoğlu, romanının yayımlandığı yıl, bu araştırmasına ilişkin ipuçlarını içeren bir yazı kaleme alır. Kore gazilerinin anıları olan kitaplar arasında, Cemal Granda'nın *Atatürk'ün Uşağı İdim, Kore Kahramanları, Marikko, Matsubara İstanbul'da Tiyatro* gibi eserlerinin "saf okurlar" için yazılmasına rağmen derin bir "ibret" ve sevecenlikle okuduğunu; çünkü bu tür kitapların bazen, çok başarılı bir bilimsel çalışmanın veremeyeceği bir bilgiyi verdiğini, kendi alanında yazılmış birçok ciddi kitabın verdiğinden çok daha derinlikli bilgi verdiğini söyler (Ağaoğlu, 1979). Feridun Andaç'la görüşmesinde, bu konuda, "birikim" edinmek ve "atmosfer" yakalamak, "karakterin havası"na girmek için, ön hazırlıklar yaptığını söyler. Bu, Ağaoğlu'nun romanı bir araştırma olarak gördüğünün de göstergesidir (Andaç, 2000: 101-102). Başka bir konuşmasında da Ertürk'ün jargonunu edinmek için yedi Kore gazisinin anılarını okuduğunu söyler (Hızlan, 1994: 25).

¹⁰ Fethi Naci, o sıralar ihbar edilmiş olduğunu biliyor olmalıydı ki romanın özellikle 'eleştirilemeyi irdeleme' boyutu için sadece "söylenecek daha çok şey" olduğunu söyleyerek, okurunu "şimdilik" yazılanlarla yetinmek durumunda bırakmış, Ağaoğlu aleyhine gelişmekte olan duruma ateşe körükle gitmek istememişti.

kadar, eşi Halim Ağaoğlu'nun arşivinde *Bir Dügün Gecesi* için hemen hemen tek karşı sese rastlanmadığını söyler (Ağaoğlu, 1995b: 270–271).¹¹

Tartışma ile görünürde birebir ilişkisi olmamakla birlikte, Ağaoğlu'nun sezdirmelerinden ilintili olduğu düşünölebilecek bir başka yön de Oktay Akbal'ın başka bir tartışma başlatmasıdır. Ancak Ağaoğlu *Bir Dügün Gecesi*'nin savcının masasında beklediği sırada Akbal'ın yazı yazmasının ihbar anlamı olabileceğini şu şekilde ifade eder: "*Bir Dügün Gecesi* savcının masasında beklerken, Akbal ne yapmak istiyor? Sakın yüzbaşı onunla da mektuplaşmaya başlamış olmasın? Bu dil, o dile o kadar yakın ki... Çünkü bu. dili artık başka yerlerden tanıyoruz. Seziyorum, en azından yüzbaşı, Akbal'a bir mektup döşenmiştir, 'şu yazıyı okuyun bakın, bakın da halimizi görün değerli üstadım', falan demiştir." Bu noktada düşünölen dipnotta ise şunlar yazılıdır: "Aslında Yürüyüş'te Behice Boran'a elyazısıyla imzasız mektup gönderen yazarın iftiracı yüzbaşıyla sıkı bir işbirliğine girdiğini zaman içinde birkaç ipucundan anlamış olacağım" (Ağaoğlu, 1995b: 282–283).¹²

Feridun Andaç'la konuşmasında *Yazko Edebiyat*'ın "bir karşılaştırma maskesi altında" yayımladığı yazının aslı amacının; kendisini "kirletmekten başka bir şey olmadığını", olayın bir "iftira" olduğunu dile getirir (Andaç, 2000: 141). Başka bir yerde de *Yazko Edebiyat*'ı; Akatlı ve Urgan'ın cevaplarını kırpmalarından dolayı ayıplar. Derginin demokratlık adına yazıyı yayımlamasını; içinde toplumsal bir yan da bulunan "kabagücün eşlik ettiği, hep bana, rab bana, diyen bir 'demokrasi'", "ağalık" ifadeleriyle niteler (Ağaoğlu, 1995b: 217–218).

Akbal ile Günel'in neden olduğu tartışmaların arkasında, "genele benzemeyeni genele benzetme çabası"nın yattığını söyler. İkisinin tutumlarında, inceleme ile saldırının ve eleştiri ile kara çalma ve kaba güç eğilimlerinin birbirine karıştığını söyler (Ağaoğlu, 1995b: 274–275).

Ahmet Kabaklı, yanlışları doğrularından çok daha fazla olan yazısının konuya ayırdığı kısımda suçlamayı "edebî skandal" olarak nitelerken, Günel'in 'inceleme'si ile kitabının adını birbirine karıştırır (Kabaklı, 1997: 175).

Konuya en son değinenlerden biri de, 1984 yılının romanlarını değerlendirdiği bir yazısında *Üç Beş Kişi*'den dolayı tartışmaya değinen Alemdar Yalçın'dır. Yalçın, tartışmaya göndermede bulunarak Ağaoğlu'nu itham eden şu görüşleri ileri sürer: "Başı kopyalar orijinal olmamakla birlikte başarılı da olurlar. Halbuki onun romanları bir dil ve üslup ustalığına da dayanmamaktadır. Kendi şahsiyetini hâlâ Batıdan kopya edeceği tekniklere bağlayan bu kabil sanatçıların Türkiye'de kadın haklarını savundukları ve ona ilerisi için toplumda mutlu ve sağlıklı bir yapı sağlayacakları asla düşünölemez"

¹¹ Başka bir zaman da Yazko çevresinin kendisindeki çağrışımını şu ifadelerle verir: "Sadece bir çirkinlik, bir saldırı ve şiddet" (Ağaoğlu, 1995a: 74).

¹² Ağaoğlu, burada, 1975'lerden sonra *Yürüyüş*'te yazdığı sıralarda Behice Boran'a kendisini kötülemek amacıyla imzasız gönderilen mektubun Akbal'a ait olduğunu, imalı bir dil kullanarak belirtir. Akbal'ın tartışmayı çıkarmasından sonra onun Günel'le ilişkisi olabileceğini başı ipuçlarına ve sezgilerine dayanarak belirtir. Oktay Akbal daha önce Cumhuriyet'teki köşesinde TDK Öykü Ödülü'nden ötürü Günel'i övmüştür. Ağaoğlu sonrasını 'kulak gazetesi'nden devam ettiriyor: "ödölünü ona bir general verdi, diyorlar, kendisi zaten yüzbaşıymış. Masum bir yüzü varmış, yakaran bakışları... General, aramızda bir yazar çıktı, diye övünçlüyüz, demiş... Sahi, kim bu yazar olmayı çok ama pek çok isteyen yakarılı bakışları kullanıyor, belki de biliyorum. Fakat Fatma İnayet, 'şiıştt'liyor, o da öyle, 'şiıştt'leyince, ben yutkunmak ve 'Ey kalbim parçalan!' demek zorunda kalıyorum" (Ağaoğlu, 1995b: 279). Oldukça kapalı olan bu ifadeler Günel'in aldığı ödölün şaibeli oluşu ile birlikte tartışma dışı bir sataşmayı da dile getirir.

(Yalçın, 1985: 264). Yalçın bu ifadeleri ile tartışmadan haberdar olmadığını ortaya koyar ve Ağaoğlu'nu, söz konusu romanında eleştirel bir bakışla ele alınan kadın kişileri üzerinden yargılamaya çalışır. Yalçın'ın yanılığı, Ağaoğlu'nun, eleştirel ve ironik bir bakışla ele aldığı yüzeysel batıcı feminizm eleştirisini, düz mantıkla anlamlandırmasından kaynaklanmaktadır.

Ahmet Altan'ın daha piyasaya çıkmadan, Arthur Hailey'in (1920–2004) *Tekerlekler* (1971) adlı eserinin bir yan hikayesinden esinlenerek yazıldığı şeklinde çıkarılan spekülasyon (Altaylı, 2002) üzerine, *Vatan* gazetesi konuya ilişkin hazırladığı dosyada Adalet Ağaoğlu'na da yer vermek ister. Ağaoğlu'nun görüşlerini, söz verdikleri üzere olduğu gibi yayımlamaz. Ağaoğlu, *Vatan*'da yayımlanmayan görüşlerini de içeren yazıda (Ağaoğlu, 2002) bu işten ötürü uzman olmadığı halde neden akla geldiğini sorduktan sonra, bunun cevabının, 21 yıl önce *Yazko Edebiyat* tarafından üstüne "atılan 'aşırmacı' çamuru" olabileceğini söyler. "İnceleme makyajı altında" karalanmaya çalışılmasına rağmen, okur ve edebiyat incelemecilerince kendisine "çiçekler madalyalar" verildiğini ve bu iddianın kendisinde ve okurunda "infial" uyandırdığını belirterek ironik tutum takınır: "12 Eylül dayağından (hişmından) kurtulur kurtulmaz bu infialin hızıyla kalkıp Mr. Huxley'in ziyaretine gittim. Kendisine bir adet de 'Dar Zamanlar' roman üçlememin ikincisi 'Bir Düğün Gecesi' armağan ettim. Oturup birlikte karşılaştırdık. Sonuç? Meğer değerli yazar Aldous Huxley, 'Ses Sese Karşı'yı 'Bir Düğün Gecesi'nden aşırmış da bunun açıklanması Yazko Edebiyat tarafından yasaklanmışmış! Kanıt mı? Buyurun. (Bkz. Adalet Ağaoğlu Kitabı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Kasım 2000, Ss.140–147 ve Belgeler)."¹³

SONUÇ

1981 yılı içinde başlatılarak uzun bir zaman dilimine yayılan ve etrafında büyük gürültüler koparılan intihal suçlaması dolayısıyla bazı çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Olaya Türk edebiyat tarihindeki çoğu tartışma ile benzerlikleri açısından bakıldığında; bu tartışmanın öncekiler gibi, edebiyatın temel sorunlarının kıyısından bile geçmediği ve şahsiyât yapmaya yatkın bir biçimde başladığı görülür. Nitekim suçlama ve cevaplama aşamasından sonra iki tarafta yer alanların kendilerini bundan alamadıkları gözlenir. Buradan çıkarılacak ilk sonuç; tartışmanın Türk edebiyatına herhangi bir katkısının olmadığıdır

İkinci olarak; Günel, Ağaoğlu'nun ödülü almasını sabote etmek için ulaşabildiği birçok kimseyle bağlantı kurmuştur. *Yazko Edebiyat*, *Yankı Günel*'i destekleyen bir tutum sergilemekle tartışmanın kızıştırdığı gibi, gereksiz yere uzamasına da neden olmuştur. *Yazko Edebiyat* konuya ilişkin yazıları ya sansürleyerek ya da not düşerek yayımlamıştır. Tarafların adil bir tutum sergileme yoluna gitmemesi, hakkaniyet ölçülerinin göz ardı edilmesi, olayın gereksiz yere uzamasına ve iki yazarın yıpranmasına neden olmuştur.

Üçüncü olarak; Günel dâhil olmak üzere iki eseri karşılaştırmalı edebiyat ilkeleri gereğince ele alan kimse olmamıştır. Günel'in bulduğu ve tek noktaya sabitlenmiş 'benzerlik'ler Mîna Urgan'ın yazısıyla çürütülür. Ancak Urgan'ın yazısı da Günel'e

¹³ Ağaoğlu'nun alay duygusu ile işaret ettiklerine, metin içinde yer verildiği için yeniden dönülmeyecektir. Adı belirtilen eserdeki belgeler, Ağaoğlu'nun TYS'den, Burhan Günel'in bulunmasından dolayı ayrılmasını ve TYS'nin kendisini onur konuğu seçmesinin reddini içermektedir (Andaç; 2000:189–191; Belgeler: 3, 4, 5, 6).

yönelik öfke ile doludur. Kabul ve redler üzerine yürüyen tartışma, daha baştan farklı açılımlar ihtimalini ortadan kaldırmış, edebiyat kültürüne katkı olabilecek kanal tıkanmıştır.

Dördüncü olarak göze çarpan şey; tartışmanın sıcaklığı geçtikten sonra diğerleri susar ama Günel ve Ağaoğlu yazılarında olayı sırf şahsiyât boyutunda sürdürürler. Günel, Ağaoğlu'nun o zamana kadar yayımlanmış üç romanının otantikliğine gölge düşürme gayreti içine girerse de bu çabasını karalamadan öteye vardırılmaz. Ağaoğlu da yara aldığı bu durum dolayısıyla, birçok kez konuya yeniden dönmüştür.

Beşinci sonuç; tartışmanın nedenlerine ilişkindir. Günel'in ifade ettiği ve *Yazko Edebiyat*'ın da seslendirdiği en yüzeydeki neden, düşünce özgürlüğü gereği olarak iki edebî eser arasında tespit edilen birçok benzerliğin, sonra yazılanın başarısına gölge düşürdüğü şeklindedir. Günel'in ifadeleriyle bu amaç; “yanıtılan okura ve bu tür benzerlikleri alkışlayan kişilere bir uyarıdır” (Günel, 1981a: 45). Ancak, üzerinde dokuz ay çalışıldığı söylenen bu çalışma tek noktaya kilitlenmiş, *Bir Düğün Gecesi*'nin *Ölmeye Yatmak*'tan doğan bir roman olduğu gerçeğini görmezden gelmiştir. İki romanın da sosyal dokusunu yüzeysel bir bakışla ve kısmî olarak ele aldığı ve sadece sahtelik ifşasına odaklandığı için daha baştan başarısızdı. İkinci neden de Ertop'un yazısında dile gelen ve sonradan da Ağaoğlu tarafından dile getirilen ve Günel tarafından da teyit edilen “ödül alma saplantısı”dır. Bunun gerisinde yayınevlerinin kitapların satışından pay kapma isteğinin de itici bir güç olduğu söylenebilir. Bütün ödüllerin Ağaoğlu'na verilmesi Günel'i hem kıskandırmış, hem de son derece kızdırmıştır. Tartışma sırasında görünmeyen, Ağaoğlu'nun sonraki açıklamalarında açığa çıkan üçüncü neden ise 12 Eylül döneminin ağır politik ortamında yazarın, romandaki politik içerikten ötürü mahkûm edilmek istenmesidir. Bu neden Ağaoğlu dışında, tartışma üzerine yazılan yazılarda hiçbir şekilde dile getirilmemiştir. Yazarın bu bakışı, *Ölmeye Yatmak*'ta kısmen dile getirilmiş, “*Fikrimin İnce Güllü*”nde daha belirgin bir hal almış ve son romanda ise yoğun bir eleştiri şeklinde ortaya konmuştur. İlkinde; Ertürk tipiyle askerî eğitiminden geçen bireyin, istemeyerek de verilenin dışına çıkmasının nelere mal olacağını altı çizilmişti. Ertürk, Gide'in *Dar Kapı* adlı eserini sadece adını merak ettiği için yoğun bir iğdiş edilme mekanizmasından geçirilmişti. İkincisinde; Bayram'ın anılarıyla, asker ocağında mantığa yer vermeyen, emirlerden ibaret işleyen yapının bireyi sürüklediği durumlar, politik çalkantı dönemlerinde insanlara yapılan keyfi muameleler ve hatalarından ötürü bir erin uğradığı haksızlıklar tasvir edilmişti. Çok ödüllü son romanda ise askerî tarihin Kore cephesi, buradan dönen gazilerin anılarına yaslanılarak Ömer'in uydurmaları formunda ve Ertürk'ün Kore anıları olarak kurguya eklenir. Diğer yandan da düğün, bir general ile şaibeli işlerde maharetli bir işadammın dayanışması üzerine kurulmuştur. Üç romanda da askerlik anılarının, bireyi iğdiş edici yönü ile verilmesi dikkat çekicidir. Veriler üst üste konduğunda romanlara yansıyan bu bakışın rahatsızlık verdiği ve tartışmalarda görünmeyen aktörlerin de rol alabileceği ihtimali güçlenir. Olayın 12 Eylül ortamında patlak vermesi elbette tesadüfle açıklanamaz. Ağaoğlu bu dönemde “*Fikrimin İnce Güllü*”nün mahkemelik olduğunu, kitapçı raflarında satılmasına engel çıkarıldığını, *Bir Düğün Gecesi*'nin, yayımının uzun süre durdurulduğunu anılarında anlatır. Ağaoğlu'nun anılarında etraflıca anlattığı tartışmada, Günel'den hep “subay”, “yüzbaşı” diye söz etmesi kuşkusuz tartışmanın bu yönüne açıkça işaret eder. Tartışmanın yapıldığı zamana hâkim olan atmosferi bir röportajında detaylarıyla dile getirir. 12 Eylül döneminde okurlarının gözünde küçültülmeye çalışıldığını, gücünün azaltılmaya çalışılarak yalnızlaştırmayla karşı karşıya bırakıldığını, “*Fikrimin İnce Güllü*”nün toplatıldığını, *Bir Düğün Gecesi*'nin de

savcının masasında bekletilmeye alındığını ve bunun pek çok arkadaşına da uygulandığını, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kapatıldığını söyler. *Bir Düğün Gecesi*'nin savcının masasında bekletilmesini şöyle anlatır: "Her zamanki gibi askerlik kurumuna karşı oldum, kurumun iş dünyasıyla ilişkisine ışık düşürdüm ve 12 Eylül'den sonra da, 12 Eylül Anayasası'na basında açıkça 'hayır' diyen, oyunu 'hayır' doğrultusunda kullanan çok az kişiden biri oldum. Beni yıpratma yolları sadece kitabımın toplatılmasından ibaret kalmadı. Bir de, askerlik kurumuna karşı olmamın üstü sürekli örtüldü mesela. Üstüme de çamur atıldı" (Ağaoğlu, 1996b: 197-198).

Altıncı sonuç; tartışmada, ödülleri veren jüri üyeleri değil, direkt olarak yazarlar hedeflenmiştir. Günel, olayın ilerleyen aşamalarında Ağaoğlu'nun yazarlığına ilişkin şüphe uyandırma çabaları içine girer. Ağaoğlu ise başından sonuna değin ironik bir tutum içinde görünür. İki yazar da birbirine karşı öfkeli, kırıncı bir dil kullanır, birbirinin kişiliğine yönelik hakaretlerde bulunur.

Yedinci sonuç; Ağaoğlu'nun, çevresindeki birçok kimse ile ilişkileri solmaya başlar. Bu ilişkisizlik, Ankara ortamını terk ederek İstanbul'a gitmesinin bir nedenini oluşturur. Ancak İstanbul da yeni bir ilişkisizliğin başlangıcı olur. Günel ise Türk edebiyatının geleceğine yönelik söylediği iddiaları gerçekleştiremez; en azından tıkanılan yerlerde ciddi bir çıkışa öncülük etme konusunda vaat ettiklerini gerçekleştiremez.

Memet Fuat'ın hazırladığı *Aydınlar Sözlüğü*'nde futbolculara yer vermesine karşın, Ağaoğlu'na yer vermemesi dikkat çeker. Ağaoğlu bu konuya ayırdığı yazıda, ironik bir dille Memet Fuat'tan özür diler (Ağaoğlu, 2001: 9).

Kitabına aldığı yazılarda Günel, Ağaoğlu'nun, bütün romanlarını karalama yoluna gider. Bunun için, yazarın o zamana kadar konuşmaları, yazıları dâhil, fırsat bildiği her durumu onun aleyhine olabildiğince kullanır. Tartışmanın mektuplara yansıyan devamında dil sertleşir, yer yer kabalaşan bir üsluba başvurulur.

Ağaoğlu, iki avukatın teklif ettiği *Yazko Edebiyat* dergisine dava açma fikrini kabul etmez. Gerekçesi şudur: "Sıkıyönetim altında, bir baskı döneminde, yazarın zaten topun ağzında iken, karşı olduğum bir düzenin yasalarından yararlanmayı seçemezdim. Derginin yaptığı çirkin yayında hiçbir suç bulunmayan meslektaşlarıma bunu, kitap toplamayı, TYS yöneticileri hakkında kovuşturma açmayı, yazarı her zaman engellemeyi iş edinmiş bir düzene yaslanarak ödetemezdim" (Ağaoğlu, 1995b: 311). Bu sözleri söyleyen Ağaoğlu'nun, kendisine verilen Cumhurbaşkanı Edebiyat Büyük Ödülü'nü kabul etmesi, bu anlamda bir çelişki olarak görülür. Nitekim bu 'çelişki'sinden dolayı da 'düzene karşı olanlar'ın eleştirisine uğramıştır (Bozoklar, 1999: 187-191).

Ağaoğlu, ilk yazısı dışında, kamuoyu'yla paylaştığı yazılarında ironik, Günel'le ya da başkalarıyla doğrudan yazışmalarındaysa öfkeli bir tutum takınır. Günel'in ise tüm yazılarına öfkeli bir ruh hali belirgindir. Ağaoğlu'nu doğrudan hedef alan yazılarındaysa işi şahsiyât yapmaya, hakarete kadar vardırıır. Yazarlar, doğrudan müdahil olmalarına karşın, bu işin uzmanı, ya da bu işle ilgili olmadıklarını da belirtmeyi ihmal etmezler.

Jüri üyelerinden olup Ağaoğlu'nun eserine ilişkin övgü dolu yazı yazarlardan biri olan Fethi Naci, bu konuda sonuna kadar suskun kalmayı tercih eder. Tartışma edebiyatın değerlerini yüceltme amacına yönelik olarak ilerlememiştir. Taraf olarak işin içinde yer

alanlar da edebiyat kùltürünü yüceltmeye yönelik bir çaba içine girmemiştir. Ağaoğlu ve Günel'in söylemleri de savunma ve karşı çıkma mantığının dışına taşmamıştır.

Günel'in yazılarında belirgin bir biçimde geleceğe kalmak, edebiyat tarihini bir yanlıştan kurtarmak ve Türk edebiyatının önünü açmak türü sözler sarf edilmesi tesadüfi değildir. Satır aralarına hep yansıyan bu sözcükler aslında bir yandan da Günel'in edebiyat tarihine geçme arzusunun güçlü bir yansıması olarak okunabilir. Kuşkusuz Günel yazdığı eserlerle Türk edebiyat tarihi içinde yer almıştır, ancak burası, Günel altmış bir yaşından sonra edebî bir devrim gerçekteşirerek yanılmayacaksa, yaşadığı dönemdeki kanon yapıcılar/oluşturucular dışında bir yerdir.

Günel, olayın başından sonuna kadar başka kimseleri işin içine çekmek, taraftar bulmak için çaba gösterir. *Yazko Edebiyat*, *Yankı* dergileri ve *Yankı*'nin bir okuru Günel'den yana tutum takınırlar.

Nihayetinde olayın bütün boyutlarından haberdar olmayan kimi yazarlar, sonraları çalakalem ele aldıkları yazılarda, birçok yanlışlığa da imza atmışlardır. Bu yanlışlık Günel'in beklentileriyle uyarlı iken, Ağaoğlu'nun Türk edebiyat tarihi içinde bu olayla anılmasına etkin bir zemin hazırlamıştır. Bu yazı, tartışmayı edebiyat kamuoyuna objektif bir şekilde yansıtılabildiği ölçüde yazılış amacına ulaşabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, A. (1979). "Saf Okura Safiyane Kitaplar". Dünya. (25 Ocak).
- Ağaoğlu, A. (1981a). Bir Düğün Gecesi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ağaoğlu, A. (1981b). " 'Bir Karşılaştırma' İçin". Yazko Edebiyat. 5: 92-93.
- Ağaoğlu, A. (1982). Yankı dergisine gönderdiği mektup. Yankı. (2 Mart) 1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.): 373-4.
- Ağaoğlu, A. (1986). Geçerken. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ağaoğlu, A. (1986a). "Bellenmişi Açmak". Milliyet Sanat: Yeni Dizi: 60, (15 Kasım) 1982; Geçerken. İstanbul: Remzi Kitabevi: 104-105.
- Ağaoğlu, A. (1986b). "Romanın Ölümü Dirimi". Geçerken. İstanbul: Remzi Kitabevi: 105-6.
- Ağaoğlu, A. (1991). Hayır...., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ağaoğlu, A. (1995a). "Hiçbiryer" (3. Bölümden). Nar. 3, (Mayıs-Haziran): 63-75.
- Ağaoğlu, A. (1995b). Göç Temizliği. İstanbul: Oğlak Yayınları.
- Ağaoğlu, A. (1996a). "Hiçbir Yer'den", Nar, 7, Ocak- şubat 1996, 44-56.
- Ağaoğlu, A. (1996b). Başka Karşılaşmalar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ağaoğlu, A. (2001). "Adalet Ağaoğlu Memet Fuat'tan Özür Diliyor". Radikal Kitap. (6 Nisan) 3: 9.
- Ağaoğlu, A. (2002). "'İntihal' ve 'İnfial'". Radikal İki. 312, (29 Eylül).
- Akatlı, F. (1981a). "'Bir Karşılaştırma' İçin Üç Mektup". [Akatlı'nın mektubu]. Yazko Edebiyat: 6, (Nisan): 111-112.
- Akatlı, F. (1981b). "Aynı Güneşte Çamaşır Kurutanlar". Varlık. 886, (Temmuz): 22-3.
- Andaç, F. (2000). Adalet Ağaoğlu Kitabı (Nehir Söyleři). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kùltür Yayınları.
- Anonim. (1981a) "Ağaoğlu Ne Yaptı?", Yankı. 517, (23 şubat): 32-33.
- Anonim. (1981b). "'Bir Karşılaştırma' İçin Üç Mektup". [Remzi Kitabevi'nin mektubu] Yazko Edebiyat. 6, (Nisan): 112-113.
- Anonim. (1995). "Bevval-i Çih-i Zemzem'leri Tarihe Geçiriyor...". Nar. 3, (Mayıs-Haziran): 4-5.

- Bozoklar, K. (1999). "Ödüle Yatmak". Sanat ve Mücadele. İstanbul: Ceylan Yayınevi:187-191.
- Duran, T. (1982). "Okuyucu Mektubu". Yankı, (2 Mart) 1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.): 372.
- Ertop, K. (1981). "Sorunsuz Edebiyata Bir Sorun". Varlık. 886, (Temmuz):22.
- Ertop, K. (1982). "'Bir Düğün Gecesi' Üstüne Sorunsuz Edebiyata Bir Sorun". Varlık. (Temmuz) 1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.): 384-6.
- Fatih, A. (2002). "Ahmet Altan Aldatma'yı Yürüttü mü?". Hürriyet. (23 Eylül).
- Günel, B. (1981a). "Adını Okurlar Koysun". Papirüs. 2, (15 Mart): 35-45.
- Günel, B. (1981b). "Bir Karşılaştırma Ses Sese Karşı- Bir Düğün Gecesi". Yazko Edebiyat. 4, (Şubat): 95-115.
- Günel, B. (1982a). "Günlerden". Varlık (Mart)1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.): 367-368.
- Günel, B. (1982b). "Tartışmanın Böylesi". Türkiye Yazıları. (Ekim) 1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.): 391-398.
- Günel, B. (1986). Benzer Romanlar, Ankara: Kerem Yayınları.
- Haşim, A. (1996). (Röp.) "Ben Kendimi Onursuz Hissetmiyorum". Aktüel. (27 Ekim) 1994; Adalet Ağaoğlu. Başka Karşılaşmalar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları: 197-198.
- Hızlan, D. (1994). "Kitapları ve Kaynaklarıyla Adalet Ağaoğlu". (Açıkoturum. Yöneten: Doğan Hızlan. Katılanlar: J. Parla, O. Koçak, A. Ağaoğlu). Gösteri. 168, (Kasım): 20-26.
- Hızlan, D. (2001). "Leyla Erbil: 'Bugünkü Türk Romanının 'Şaibeli' Olduğundan Kuşum Var'". Söyleşiler. İstanbul: Doğan Kitapçılık: 99-101.
- Kabaklı, A. (1997). "Adalet Ağaoğlu". Türk Edebiyatı V. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kongar, E.(1982). Yankı dergisine gönderdiği mektup. Yankı. (2 Mart) 1981; Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1982. (Haz: Konur Ertop vd.):374.
- Naci, F. (1990). 100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Otyam, F. (1981). "Hariçten Gazel ve Posta Kutusu Üzerine". Yazko Edebiyat. 5, (Mart): 96-97.
- Otyam, F. (1986). "Adalet'in Adaletsizliği". Düşün. 22, (Ocak): 46-49.
- Özkırımlı, A. (1981). "Bir Edebiyat Olayına (!) Değgin". Varlık. 886, (Temmuz): 23.
- Özkırımlı, A. (1991). "Edebiyat Babalarına Dairdir". Hayatımıza, Sevgisizliğe ve Yalnızlığa Dairdir. İstanbul: Cem Yayınevi: 11-16.
- Uğur, F. (1994). "Sanatta 'Aleni Hırsızlıklar'". Nokta. 52, (18-24 Aralık): 52-56.
- Urgan, M. (1981). "'Bir Karşılaştırma' İçin Üç Mektup". [Urgan'ın mektubu]. Yazko Edebiyat. 6, (Nisan): 106-111.
- Yalçın, A. (1985). "1984'te Roman", Yazarlar Birliği Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 1985. (Haz. D. Mehmet Doğan). Ankara: 262-264.

YAZIN VE DEYİŞBİLİM ARAŞTIRMALARI

RESEARCHES ON TRANSLATION STUDIES, LINGUISTICS AND
LANGUAGE TEACHING

14-16 Mayıs 2008

İzmir Ekonomi Üniversitesi

İZMİR

Edited by

Neslihan Kansu-Yetkiner

Derya Duman

in cooperation with

Nihal Yetkin
Murat Özgen
Bahar Gün

Nilgün Dungan
Mehmet Şahin
Aynur Yürekli

İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları-2009